Ազգ Azg
17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2004 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 205 (3136)

Հայ օդաչուների դատը Հասարակածային Գվինեայում վերսկսվում է

Հասարակածային Գվինեայի մայրաքաղաքում այսօր վերսկսվում է այդ երկրի նախագահի դեմ պետական հեղաշրջման մեջ ամբաստանվող 19 անձանց, այդ թվում՝ Հայաստանի քաղաքացի 6 օդաչուների դատավարությունը: ՀՀ ԱԳՆ մամլո խոսնակ Համլետ Գասպարյանը «Նովոստի» գործակալությանն ասել է, որ դատին մասնակցելու նպատակով երեքշաբթի երեկոյան Մալաբո է մեկնել հայկական պատվիրակությունը դեսպան Սերգեյ Մանասարյանի գլխավորությամբ:

Հիշեցնենք, որ հայ օդաչուները հունվարին մեկնել էին աֆրիկյան այս երկիր եւ առաջին իսկ չվերթն իրականացնելու ժամանակ, մարտի 7-ին ձերբակալվել եւ բանտարկվել էին պետական հեղաշրջման ու լրտեսության մեղադրանքով: Հայ օդաչուները կտրականապես հերքում են մեղադրանքները:

Հայաստանը դուրս կգա ղարաբաղյան կարգավորման գործընթացից

Եթե Բաքուն բանակցային գործընթացը փորձի տեղափոխել այլ ատյաններ

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Երեկ խորհրդարանում Հայաստանի արտգործնախարարը հայտարարել է, որ եթե Բաքուն շարունակի ղարաբաղյան կարգավորման հարցով ՄԱԿ-ում բանաձեւի ընդունման գործընթացը եւ եթե բանաձեւ ընդունվի, ապա իրավիճակը հիմնովին կփոխվի: Փաստորեն, այդ դեպքում Ադրբեջանը ստիպված կլինի բանակցել Լեռնային Ղարաբաղի հետ, ասել է Վարդան Օսկանյանը:

Հայաստանի արտգործնախարարն, ըստ «Ռեգնում» գործակալության, ասել է, որ կամ Հայաստանն Ադրբեջանի հետ բանակցությունները կշարունակի ԵԱՀԿ ՄԽ շրջանակներում եւ ձեռք բերած պայմանավորվածությունների ենթատեքստում, կա՛մ Ադրբեջանը պետք է բանակցություններ վարի Ղարաբաղի հետ կա՛մ Հայաստանի հետ ղարաբաղյան կողմի մասնակցությամբ: Օսկանյանը պատասխանելով հարցին, թե հնարավո՞ր է, որ խնդիրը ՄԱԿ-ում քննարկման դնելու դեպքում բանակցային գործընթացում ստեղծվի փակուղային վիճակ, ասել է, թե հետեւանքները կարող են լինել անկանխատեսելի:

Երկու օր առաջ Հայաստանի նախագահն ասել էր, որ բանակցային գործընթացում ԼՂ ներկայացուցիչների բացակայության պատճառով առաջընթաց չի նկատվում, եւ Բաքուն ցանկանում է բանակցություններ վարել բացառապես Հայաստանի հետ: Այդ պատճառով բանակցային գործընթացում ինքը ստիպված է ներկայացնել նաեւ ղարաբաղյան կողմի դիրքորոշումը: Քոչարյանը պնդել էր, որ դա սխալ բանակցային ձեւաչափ է եւ չի արտահայտում հակամարտության էությունը:

Տես էջ 3

ԵՌՕՐՅԱ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԱՅՑ

Ռոբերտ Քոչարյանը Բեռլինում ելույթ կունենա «Հերբերտ Քվանտ» հիմնադրամի ֆորումում

Այսօր, ժամը 12-ին նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանն ու տիկինը, արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանը, առեւտրի եւ տնտեսական զարգացման նախարար Կարեն Ճշմարիտյանը, Կենտրոնական բանկի նախագահ Տիգրան Սարգսյանը, ինչպես նաեւ պաշտոնատար այլ անձինք եւ մի խումբ առանձնաշնորհյալ լրագրողներ կժամանեն Բեռլինի «Թիգել» օդանավակայան, տեղեկացնում են «Ազգին» Գերմանիայից: Հայաստանի նախագահը հրավիրվել է BMW-ի «Հերբերտ Քվանտ» հիմնադրամի հեղինակավոր՝ ամենամյա ֆորումին մասնակցելու, որն այս անգամ նվիրված է Եվրամիություն-ԱՊՀ երկրներ հարաբերություններին:

Ֆորումին մասնակցելու հրավեր են ստացել նաեւ ԱՊՀ այլ երկրներ: Մինչեւ երեկ գիշեր Վրաստանից մասնակցության մասին որեւէ տեղեկություն չէր ստացվել, մինչդեռ Ադրբեջանից մասնակցելու է արտգործնախարար Էլմար Մամեդյարովը: Բացառված չէ վերջինիս առանձին հանդիպումը Վ. Օսկանյանի հետ:

Ֆորումում Հայաստանի նախագահը հանդես կգա «ԱՊՀ-Եվրամիություն տնտեսական համագործակցությունը Հայաստանի տեսանկյունից» վերնագրով զեկուցմամբ: Մինչ այդ նա կհանդիպի վարչապետ Գերհարդ Շրյոդերի եւ նախագահ Հորստ Քյոլերի հետ:

Այսօր երեկոյան Բեռլինի համերգային փոքր դահլիճում ի պատիվ Ռ. Քոչարյանի եւ նրա տիկնոջ տեղի կունենա համերգ դաշնակահար Վարդան Մամիկոնյանի, ջութակահար Սերգեյ Խաչատրյանի եւ սաքսոֆոնահար Կորյուն Ասատրյանի մասնակցությամբ: Համերգի շրջանակներում նախագահը կհանդիպի տեղի հայ համայնքի ներկայացուցիչների հետ:

Հայկական պատվիրակությունը Երեւան կվերադառնա նոյեմբերի 19-ին:

Ավտոբուսների ուղեվարձի բարձրացումից հնարավոր է խուսափել

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երեւանի քաղաքապետ Երվանդ Զախարյանը նախօրեին հայտարարեց հասարակական տրանսպորտի գնի թանկացման մասին: Բնականաբար, հարց է առաջանում՝ որքանո՞վ է հիմնավորված Երվանդ Զախարյանի այդ մտադրությունը եւ հնարավո՞ր է խուսափել դրանից:

Խնդիրն այստեղ այն է, որ ավտոբուսների ուղեվարձի սակագների բարձրացման տնտեսական հիմնավորումներ չբերեց ոչ քաղաքապետը, ոչ էլ նրանից օրեր առաջ նույն մտադրության մասին արտահայտված տրանսպորտի վարչության պետ Տիգրան Ղազարյանը: Միայն նշվում է, որ դիզելային վառելիքի գինը վերջին տարիներին բարձրացել է, եւ 50 դրամով աշխատելով ավտոբուսները չեն կարողանում շահույթ ապահովել:

Որեւէ հաշվարկ, թե ինչ ծանրաբեռնվածության դեպքում, հարկման ինչպիսի՞ դաշտում, որքա՞ն վառելիք է ծախսում մեկ ավտոբուսը, չի ներկայացվում: Չի ասվում նաեւ, թե որքանո՞վ է նպատակային այս կամ այն երթուղին շահագործելը, ինչպե՞ս եւ ո՞վ է ուսումնասիրել ուղեւորահոսքը եւ որոշել երթուղին:

Տես էջ 2

Արկադի Ղուկասյանը Նյու Յորքում հանդիպել է Լուիզ Սիմոն-Մանուկյանին

Նոյեմբերի 15-ին Նյու Յորքում ԼՂՀ նախագահը հանդիպել է հայտնի ազգային բարերար Լուիզ Սիմոն-Մանուկյանի հետ: Վերջինս, ինչպես եւ նախորդ տարիներին, խոստացել է իր ներդրումն ունենալ «Հյուսիս-հարավ» ավտոմայրուղու շինարարության գործում: Արկադի Ղուկասյանն ԱՄՆ-ում շարունակում է հանդիպումները հայ համայնքի ազդեցիկ ներկայացուցիչների հետ, այդ հանդիպումները նվիրված են ԼՂ օգտին դրամահավաքի նպատակով Լոս Անջելեսում նոյեմբերի 25-ին կայանալիք հեռուստամարաթոնին:

Ըստ ԼՂՀ նախագահին առընթեր տեղեկատվության գլխավոր վարչության հաղորդագրության, Արկադի Ղուկասյանը հանդիպել է Ամերիկայի Հայ ավետարանչական ընկերակցության ղեկավար Էնդրյու Թորիգյանի հետ: Ավելի վաղ ԼՂՀ նախագահը զրուցել է ԱՄՆ Կոնգրեսի հայկական խմբի համանախագահ Ֆրենկ Փալոնի հետ:

Իրան-Հայաստան գազատարի հայկական մասի շինարարությունը կսկսվի նոյեմբերի վերջին

ԵՐԵՎԱՆ, 16 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Իրան-Հայաստան գազատարի հայկական մասի՝ Մեղրի-Քաջարան հատվածի, շինարարությունը նախատեսվում է սկսել նոյեմբերի վերջին: Այս մասին նոյեմբերի 16-ի ասուլիսում հայտնեց ՀՀ էներգետիկայի նախարարության արտաքին կապերի վարչության պետ Լեւոն Վարդանյանը: Նա այլ մանրամասներ չներկայացրեց: Իրանից Հայաստան բնական գազի առաքման վերաբերյալ պայմանագիրը ստորագրվել է մայիսի 13-ի Երեւանում, ըստ որի սկսած 2007թ. հունվարի 1-ից, Հայաստանը Իրանից կներմուծի տարեկան 1,1 մլրդ խորանարդ մետրից ոչ պակաս գազ: Պայմանագրով նախատեսվում է գազատարը կառուցել երկու տարվա ընթացքում:

Դեսպան Կիրակոսյանը հիշեցնում է Իրաք հայ մասնագետներ գործուղելու Հայաստանի խոստումը

Հայ-ամերիկյան համագործակցությունն անվտանգության ոլորտում ներառում է կանոնավոր քննարկումներ ահաբեկչության դեմ պայքարում, սահմանների պահպանության ապահովման եւ զանգվածային բնաջնջման զենքի չտարածման ոլորտներում համատեղ գործողությունների մասին: Ըստ «Մեդիամաքսի», այս մասին ասել է ԱՄՆ-ում Հայաստանի դեսպան Արման Կիրակոսյանը Վիրջինիայի համալսարանում կոնֆերանսի իր ելույթում:

«2001 թ. սեպտեմբերի 11-ից հետո հայ-ամերիկյան ռազմական համագործակցության ծրագրերը դարձան Հայաստանի անվտանգության կարկասի նոր բաղկացուցիչը եւ լիովին համապատասխանում են Հայաստանի կոմպլեմենտար արտաքին քաղաքականությանը», ասել է դեսպանը: «Մեծ Մերձավոր Արեւելքի տարածաշրջանի մի մասը հանդիսացող Հայաստանին մտահոգել եւ շարունակում է մտահոգել Իրաքում տիրող վիճակը», ասել է Կիրակոսյանը եւ հիշեցրել, որ հայկական կառավարությունը խոստացել է Իրաք գործուղել 50 անզեն զինվորական մասնագետներ, որոնք կլրացնեն կոալիցիոն ուժերի շարքերը:

Ադրբեջանը սպառնում է Հաագայի դատարանով

ԲԱՔՈՒ, 16 ՆՈՅԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Պաշտոնական Բաքուն ապացույցներ ունի, որ հայկական կողմը բնակեցնում է Ադրբեջանի՝ Լեռնային Ղարաբաղի սահմաններից դուրս գտնվող գրավված տարածքները», «Ինտերֆաքս»-ին տված հարցազրույցում հայտարարել է Ադրբեջանի ԱԳ նախարար Էլմար Մամեդյարովը: Նրա ասելով, «այդ տարածքների ապօրինի բնակեցման փաստը նշվել է նույնիսկ ԱՄՆ-ի պետդեպարտամենտի՝ մարդու իրավունքների վերաբերյալ զեկույցում»: «Հայերի կողմից բնակեցվում են Քելբաջարի, Լաչինի, Զանգելանի եւ Ջեբրայիլի շրջանները», նշել է Մամեդյարովը եւ ավելացրել, որ «հայկական կողմը վերաբնակներին հատկացնում է՝ նրանց տրամադրելով փոխառություններ, վարկեր եւ ֆինանսական աջակցության այլ ձեւեր»: Հենց այդ պատճառով է Ադրբեջանը ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայի քննարկմանը դրել «բռնազավթված տարածքների իրադրության հարցը», ասել է Մամեդյարովը: Նախարարը նշել է, որ Բաքուն ՄԱԿ-ում քննարկումները չի կապակցում Մինսկի խմբի շրջանակներում հակամարտության կարգավորման շուրջ ընթացող բանակցությունների հետ եւ պատրաստ է դրանք վերսկսել: Նա հիշեցրել է, որ «բանակցությունները դադարեցվել են հենց հայկական կողմի խնդրանքով»:

Էլմար Մամեդյարովը չի բացառել նաեւ այն բանի հնարավորությունը, որ Ադրբեջանը կդիմի Հաագայի դատարան, եթե իրավաբանները նպատակահարմար համարեն այդ քայլը:

ԱՄՆ-ի զորքերը լայնընդգրկուն գործողություն են իրականացնում Մոսուլում

ԲԵՅՐՈՒԹ, 16 ՆՈՅԵՄԲԵՐ. ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ԱՄՆ-ի եւ Իրաքի Ազգային գվարդիայի զորքերն այսօր Մոսուլում սկսել են կարգ ու կանոնի վերականգնման լայնընդգրկուն համատեղ գործողություն: Վաղ առավոտից շրջափակված են Իրաքի հյուսիսում բնակչության թվով երրորդ քաղաք տանող հինգ հիմնական ճանապարհները:

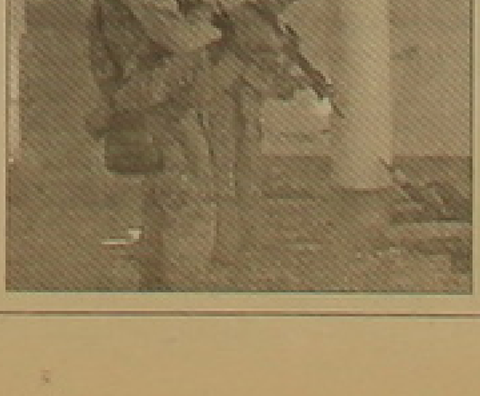

Գործողության նպատակներից մեկը, հաղորդել է «Սավա» ռադիոկայանը՝ վկայակոչելով ամերիկյան զինվորական աղբյուրներ, վերահսկողության հաստատումն է Մոսուլի արեւմտյան մասի ոստիկանական տեղամասերի նկատմամբ, որոնք անցյալ շաբաթվա վերջին գրավել էին գրոհայինները:

Նախօրյակին, ասված է հաղորդագրության մեջ, Մոսուլում զինված ընդհարումների ընթացքում ոչնչացվել է 30 գրոհային, զոհվել է յոթ իրաքցի ազգային գվարդիական:

Օմբուդսմենի ինստիտուտը զրկված է բյուջետային «փայփայանքից»

Երեկ Ազգային ժողովում շարունակվում էին բյուջետային քննարկումները: Առաջին անգամ դրանց մասնակցում էր նաեւ ՀՀ գլխավոր իրավապաշտպան Լարիսա Ալավերդյանը: Մարդու իրավունքների պաշտպանն այս անգամ ստիպված էր պաշտպանել իր իրավունքները:

2005 թվականի բյուջեի նախագծով օմբուդսմենի աշխատակազմի ֆինանսավորման համար նախատեսվել է 93 մլն 379 հզ. դրամ ինստիտուտի ներկայացրած 154 մլն 219 հզ.-ի փոխարեն: Այդ 93 մլն-ից 20 միլիոնն էլ ծախսվում է շենքի վարձակալության վրա:

Տիկին Ալավերդյանն ընդգծեց, որ կառավարությունը ֆինանսավորել է ոչ թե մարդու իրավունքների պաշտպանի ներկայացրած նախագծով, այլ սեփական հաշվարկներով ու նկատառումներով:

Լարիսա Ալավերդյանը դժգոհ է, որ կառավարությունը որեւէ միջոց չի նախատեսել աշխատակազմի թվի ավելացման համար: Այն թերեւս ավելացվելու է միայն 1 աշխատակցով, որը խորհրդատվություն է իրականացնելու: Համեմատելով Վրաստանի ու Ադրբեջանի հետ, որ մարդու իրավունքների պաշտպանի ինստիտուտում աշխատում են համապատասխանաբար 56 եւ 58 մարդ, գլխավոր իրավապաշտպանն անհնարին է համարում 35 աշխատողով արդյունավետ շփումները հեռավոր մարզերի բնակչության հետ: Նրանց մեծ մասը դիմում գրելուց հետո մայրաքաղաք գալ չի կարող, իրավապաշտպանը նույնպես հնարավորություններ չունի նրանց այցելելու: Այսինքն, փոքր աշխատակազմից երբեք չպետք է եզրակացնել, թե բողոքների քանակն էլ փոքր կարող է լինել եւ ըստ այդմ ֆինանսավորում անել: Առավել եւս մարզերում ներկայացուցչություններ չունենալու պայմաններում, առավել եւս այն դեպքում, երբ բողոքների թիվը ոչ թե նվազում, այլ աճում է:

Օմբուդսմենի ինստիտուտն իր գոյության կարճ ժամանակում արդեն ստացել է 1200 գրավոր դիմումներ, նույնքան էլ՝ բանավոր:

Օմբուդսմենի աշխատավարձը հավասարեցված է սահմանադրական դատարանի նախագահի աշխատավարձին, այսինքն նաեւ երկրի վարչապետի եւ ԱԺ նախագահի աշխատավարձերին: Սակայն այս ինստիտուտը նույն հնարավորություններն ու ֆինանսական միջոցները չունի, ինչ, ասենք սահմանադրական դատարանը: Վերջինս 16 մեքենա ունի, օմբուդսմենը՝ ընդամենը 3: Օմբուդսմենի հայկական ինստիտուտը տեխնիկական զինվածությամբ էլ զիջում է հարեւան երկրներին: Այստեղ յուրաքանչյուր 5 հոգուն ընկնում է 1 համակարգիչ, որը բարդություններ է ստեղծում բողոքների հետ կապված աշխատանքների ժամանակ:

Որպեսզի ԱԺ-ն համոզվի, որ այս ինստիտուտն իսկապես խիստ ծախսատար է, Լարիսա Ալավերդյանը նույնիսկ մտադիր է հատուկ զեկույց ներկայացնել ԱԺ: Ի վերջո, նրա գնահատմամբ, անբավարար միջոցները հանգեցնելու են օմբուդսմենի ինքնուրույնության ու անկախության սահմանափակմանը:

Ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարար Վարդան Խաչատրյանը տրամագծորեն հակառակ կարծիքի էր: Նա չպատճառաբանված համարեց սահմանադրական դատարանի հետ համեմատվելու փորձը, քանի որ իրենք «օմբուդսմենի աշխատավարձը բարձրացնելով, ընդամենը համապատասխանեցրել են օմբուդսմենի կարգավիճակին: Բայց դա չի նշանակում, թե աշխատակազմինն էլ պիտի հավասարեցվի սահմանադրականի հնարավորություններին»:

Ինչ վերաբերում է բողոքներին համապատասխան ֆինանսավորմանը, ապա Վ. Խաչատրյանը այստեղ էլ «համարժեք» եզրահանգումներ արեց. «Բողոքների քանակը կապված է նաեւ բնակչության քանակի հետ: Եթե Ադրբեջանի ու Վրաստանի հետ համեմատենք, ապա ձեր աշխատակազմը պիտի 15 հոգի լիներ»:

Հանրապետության գլխավոր իրավապաշտպանը թեեւ գոհ է կառավարության վերաբերմունքից, այնուամենայնիվ, մնաց իր համոզմունքին, թե բյուջետային նախատեսումներն ապացուցում են, որ ֆինանսների նախարարությունը անհրաժեշտ փայփայանք ու գուրգուրանք չի ցուցաբերում մարդու իրավունքների ինստիտուտի հանդեպ:

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

«Այփի»-ին պաշտպանում են նաեւ օմբուդսմենն ու ԱԺ նախագահը

«Այփի» ինտերնետային հեռախոսակապ տրամադրող ծառայությունները դիմել են նաեւ մարդու իրավունքների պաշտպանի օգնությանը: Ինչպե՞ս է պատրաստվում պաշտպանել 250 ընկերությունների շահերը հանրապետության գլխավոր իրավապաշտպան Լարիսա Ալավերդյանը: **«Ազգի»** հետ զրույցում նա ասաց.

- Մենք շեշտը դնելու ենք տնտեսական իրավունքների վրա: Անկախ սահմանադրական դատարանի կամ կառավարության որոշումներից, մենք այսօր նոր իրավիճակ ունենք: 250 տնտեսվարող սուբյեկտներ գրչի մեկ հարվածով այսօր հայտնվել են գործազրկության սպառնալիքի առաջ:

Այդ որոշումն ընդունելու ժամանակ չեն հաշվարկվել ոչ միայն սոցիալական հետեւանքները: Ըստ ԱԺ օրենքների, տնտեսական սուբյեկտների գործունեության փոփոխություններին վերաբերող որոշումները պետք է ընդունվեն մինչեւ նախորդ տարվա հոկտեմբերի 1-ը, որպեսզի նրանք գոնե 3 ամիս ժամանակ ունենան վերակազմավորվելու: Փաստորեն, խախտվել է նաեւ այդ կարգը:

«Եթե պայքարը որեւէ օգուտ չտա՞» հարցին մարդու իրավունքների պաշտպանը պատասխանեց. «Հենց այս պահին մենք ձեր ասած «անօգուտ» պայքարի վիճակում ենք: Բայց եթե այս պահին որեւէ արդյունք չլինի, ես համոզված եմ, որ գոնե հետագայում կլինի: Սա նաեւ հեռահար նպատակով պայքար է:

Բացի այդ, ես կարծում եմ, որ այդ ընկերությունների ներկայացուցիչները գրագետ են այնքան, որ կարող են իրենք հանգիստ շարունակել պայքարը՝ իրենց իրավունքների պաշտպանության համար»:

250 ընկերությունների 10 ներկայացուցիչներ այսօր հանդիպել են նաեւ ԱԺ նախագահ Արթուր Բաղդասարյանի հետ: Վերջինս նույնիսկ առաջարկել է խորհրդարանական լսումներ կազմակերպել՝ հարցը հատուկ քննության ենթարկելու համար:

Կ. Դ.

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ ՆՎԻՐՎԱԾ ՄԱՌԻՆ

Անվանի հայագետի եւ կովկասագետի հարուստ ժառանգությունը դեռ մնում է ուսումնասիրելի

«Նիկողայոս Մառն արտակարգ երեւույթ է հայագիտության պատմության մեջ: Նա զարմանալի կարողությունների տեր մարդ էր, որը կրթություն ստանալով Պետերբուրգում, միաժամանակ 5 ֆակուլտետներում, դարձավ դասական բանասիրության մասնագետ, իրանագետ, ասորագետ, արաբագետ, վրացագետ, հայագետ: Հայագիտության բախտը բերեց, որովհետեւ 1884 թվականին, երբ նա ավարտեց համալսարանը, նրան կամենում էին պահել վրացագիտության ամբիոնում, բայց քանի որ ամբիոնի պրոֆեսոր Ցագարելին նրանից նեղացած էր նոր տեսություններ առաջադրելու պատճառով, մեր հայրենակից Քերովբե Պատկանյանն օգտվեց այդ առիթից եւ նրան հրավիրեց մասնագիտանալու հայագիտության մեջ: Մառը 1892 թվականին սկիզբ դրեց Անիի պեղումներին, որ շարունակվեցին մինչեւ Արեւմտյան Հայաստանը Թուրքիայի տիրապետության տակ անցնելը: Էքսպեդիցիոն 16 սեզոնների ընթացքում նա հայտնաբերեց այնպիսի գիտական նյութ, որը պահպանելու նպատակով 10 տարվա ընդմիջումով սկսեց Անիի թանգարանը կառուցելու համար», Մառի գիտական գործունեության մասին խոսելիս ասաց բանասիրական գիտությունների դոկտոր Պարույր Մուրադյանը:

Ակադեմիկոս Նիկողայոս Մառի գործունեությանը նվիրված առաջին գիտական նստաշրջանը հրավիրվել էր 40 տարի առաջ, 1964 թվականին՝ նրա ծննդյան 100-ամյակի կապակցությամբ: Երկրորդ նստաշրջանը, նվիրված նրա ծննդյան 140-ամյակին ու մահվան 70-րդ տարելիցին, գումարվեց երեկ, ԳԱ ակադեմիայի արեւելագիտության ինստիտուտի նիստերի դահլիճում:

Ինչպես իր խոսքում նշեց ակադեմիայի նախագահ Ֆադեյ Սարգսյանը, այդ թանգարանը եղել է Հայաստանի առաջին գիտահետազոտական ինստիտուտը, որը պատմական հայտնի իրադարձություններից հետո Մառը հարկադրված է եղել տեղափոխել Թիֆլիս: Այնտեղ նա հիմնադրել է Կովկասի պատմամշակութային ինստիտուտը, որի հիման վրա խորհրդային տարիներին առաջացել են ակադեմիական մի շարք գիտական օջախներ, հետագայում դառնալով Վրաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիան:

Հայագիտության մեջ միջնադարյան հայ գրականության ուսումնասիրման սկիզբը դրել է Նիկողայոս Մառը, հրատարակելով եզակի նշանակություն ունեցող բնագրեր, որոնց հայտնաբերողն ինքն է եղել: Նա արժեքավոր ուսումնասիրություններ է կատարել նաեւ վրաց միջնադարյան գրականության ասպարեզում, թողնելով գիտական հսկայական ժառանգություն:

Երկօրյա գիտական նստաշրջանի երեկվա նիստում Մառի հետազոտությունների մասին խոսեցին վրացագետ Գրիգոր Փառլավյան («Մառը վրաց միջնադարյան մատենագրության հետազոտող»), հայագետներ Մելիսա Դոլուխանյանը («Հայոց միջնադարյան առակները Մառի հետազոտությամբ»), Ազատ Բոզոյանը («Նիկողայոս Մառը եւ հայոց եկեղեցու պատմության հարցերը»), Պետրոս Հովհաննիսյանը («Նիկողայոս Մառը Ադոնցի անտիպ հուշերում») եւ ուրիշներ:

Այսօրվա նիստում մասնագետները կանդրադառնան հետեւյալ թեմաներին՝ հայկական ներկայության հետքերը Հարավային Կովկասում, Անիից գտնված հնագիտական առարկաների նոր մեկնաբանություն, Դրասխանակերտ-Բենիամին. Շիրակի անտիկ հնագիտական հուշարձանի նոր հետազոտություն, անտիպ ձեռագրացուցակներ, դավանաբանական գործընթացները ուշ միջնադարյան Այսրկովկասում եւ այլն:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Սոցիալական վճարների հավաքումը կհանձնվի հարկային ծառայությանը

Մոտ օրերս կառավարությունում կհաստատվի սոցիալական վճարների հավաքումը սոցիալական հիմնադրամից հարկային պետական ծառայությանը փոխանցելու որոշումը: Հիշեցնենք, որ սոցիալական վճարներից են գոյանում այն միջոցները, որոնք հետագայում որպես կենսաթոշակ տրվում են այդ տարիքի հասած մեր քաղաքացիներին: Ներկայումս դրանք հավաքում է սոցիալական հիմնադրամը: Այդ գործառույթի վերապահումը հարկային ծառայությանը ենթադրաբար հետեւանք է այն բանի, որ սոցիալական հիմնադրամի կողմից սոցվճարների հավաքման ցուցանիշները անբավարար են: Որ այստեղից հնարավորություն կա ավելի մեծ գումարներ հավաքելու, հաստատվեց նախագահի վերահսկողական ծառայության ստուգումներով:

Սոցհիմնադրամից հարկային ծառայության այս գործառույթի փոխանցման որոշ մանրամասներին կանդրադառնանք առաջիկա համարներից մեկում:

Ա. Մ.

Ավտոբուսների ուղեվարձի բարձրացումից հնարավոր է խուսափել

1-ին էջից

Մի խոսքով, մի շարք հարցեր, որոնց պատասխանները հասարակությունը չի ստացել, մինչդեռ դրանց առկայությունը հնարավորություն կտար պարզելու, թե արժե՞ թանկացնել ավտոբուսների ուղեվարձը, թե՞ այնուամենայնիվ դրանց գործունեությունը շահութաբեր դարձնելու այլ ճանապարհներ կան: Հետեւաբար, կարելի է եզրակացնել, որ ավտոբուսների ուղեվարձի թանկացման անհրաժեշտությունն առայժմ որեւէ կերպ հիմնավորված չէ:

Ի դեպ, մեկ անգամ առիթ ունեցել ենք նշելու, որ հասարակական տրանսպորտը հարկ է դիտարկել որպես հանրային ծառայություն, քանի որ իր բովանդակությամբ իսկապես հանրային (հասարակական) ծառայություն է մատուցում, որից, ինչպես ջրից, գազից կամ էլեկտրաէներգիայից, օգտվում է ամբողջ բնակչությունը: Հետեւաբար, սակագնի բարձրացման յուրաքանչյուր առաջարկ քաղաքապետարանը կքններկեր հանրային ծառայությունների կարգավորման հանձնաժողովում, որտեղ էլ հնարավոր կլիներ պարզել, թե որքանով է հիմնավորված սակագնի բարձրացումը եւ կա՞ն արդյոք չբարձրացնելու հնարավորություններ: Սակայն, դժբախտաբար, առայժմ հարցի նման ընկալումը բացակայում է ինչպես Երեւանի քաղաքապետարանում, այնպես էլ հանձնաժողովում:

Այդուհանդերձ, հնարավո՞ր է ավտոբուսներ շահագործել առանց սակագնի թանկացման: Մինչ այս հարցին պատասխանելը նախ հիշեցնենք, թե ինչպես երթուղիներից անհետացան ավտոբուսները: Նրանք դուրս մղվեցին, չդիմանալով միկրոավտոբուսների մրցակցությանը: Պետությունն ավտոբուսներին չաջակցեց ոչ միայն դոտացիա չտրամադրելով նրանց, այլեւ վնասեց՝ հօգուտ միկրոավտոբուսների անհավասար պայմաններ ստեղծելով: Միկրոավտոբուսները, լինելով ավելի շարժունակ եւ մեծ մասամբ ստվերային փոխադրումներ իրականացնելով, փաստորեն սնանկացրին իրենց զուգահեռ երթեւեկող եւ հարկման ավելի մեծ բեռի տակ գտնվող ավտոբուսներին: Հենց այս հանգամանքը, այլ ոչ թե դիզելային վառելիքի գների թանկացումը հանգեցրեց ավտոբուսների ոչ շահութաբեր գործունեությանը: Հետեւաբար շահութաբեր գործունեությունը վերականգնելու համար նախ հարկավոր է վերացնել խոչընդոտող հանգամանքները:

Այսինքն, մինչ սակագների բարձրացմանը դիմելը, քաղաքապետարանը կարող է նախ ուսումնասիրել եւ որոշել առավել ծանրաբեռնված ուղեւորահոսք ունեցող երթուղիները, որոնցով փոխադրումներ կիրականացնեն ավտոբուսները: Դա գուցե հարվածի միկրոավտոբուսային որոշ երթուղիների «տերերի» շահերին, բայց եթե քաղաքապետն ու իշխանությունները իսկապես վճռական են գերակշռող դարձնել ավտոբուսները, այլ ոչ թե ընդամենը հայտարարում են այդ մասին, ապա պարտավոր են հաղթահարել այդ մարդկանց դիմադրությունն ու լոբբինգը: Փոխարենը կշահեն ինչպես ավտոբուսային երթուղիները, այնպես էլ հատկապես օրվա որոշակի ժամերին կանգառներում անվերջ միկրոավտոբուսներին սպասող ուղեւորները:

Հաջորդը հարկային բեռի թեթեւացումն է: Երվանդ Զախարյանը արդեն հայտարարել է, որ ավտոբուսների ներմուծումը խթանելու համար խորհրդարան առաջարկ կներկայացնի դրանց ներկրման ավելացված արժեքի հարկից ազատելու վերաբերյալ: Ի լրումն այդ որոշման, քաղաքապետարանը կարող է հարկային մեկ այլ արտոնություն առաջարկել, որի անհրաժեշտության մասին խոսում էր տրանսպորտի վարչության նախկին պետը եւ որին համաձայն է նաեւ այդ վարչության ներկայիս պետը: Խոսքն ավտոբուսները հաստատագրված վճարից ընդհանրապես կամ մասնակիորեն ազատելու մասին է, որն այժմ կազմում է ամսական մոտ 60 հազար դրամ: Համեմատության համար նշենք, որ միկրոավտոբուսների հաստատագրված վճարը 30 հազար դրամ է: Եթե քաղաքապետարանը հետամուտ լինի ավտոբուսների համար հարկային այս արտոնության ընդունմանը եւ մշակի ու սահմանի պահանջարկին համարժեք ավտոբուսային երթուղիներ, ապա, կարծում ենք, իրական հնարավորություններ կառաջանան խուսափելու ուղեվարձի բարձրացումից:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ԺԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010 Հանրապետության 47
Ֆաքս 374 1 562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ 529221
Լրագրողների սենեակ /հեռ 581841
Համակարգչ. ծառայութիւն /հեռ 582483
Շաբաթօրեայ լրահաւաք ծառայութիւն /հեռ 529353
Համակարգչային շարուածք
«Ազգ»-ի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան խստիւ արգելւում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ի՞նչ է տվել Էստոնիային անդամակցությունը ՆԱՏՕ-ին եւ ԵՄ-ին

Նախագահ Առնոլդ Ռյույտելը համալսարանում

Էստոնիայի նախագահը երեկ համալսարանում ունեցած ելույթում մայր բուհի ուսանողներին պատմեց այն առավելությունների եւ հեռանկարների մասին, որ ստացել է իր երկիրը Եվրամիությանն ու ՆԱՏՕ-ին անդամակցելուց հետո: Առնոլդ Ռյույտելը նշեց, որ ինքը եվրոքարոզչություն չի անում, իսկ Հայաստանին խորհուրդ տվեց ինտեգրվել ԵՄ-ի նոր հարեւանության քաղաքականությանը:

45 հազար քառ. կմ տարածքով եւ մոտ 1,3 մլն բնակչությամբ Էստոնիան այս տարվա մարտին դարձավ ՆԱՏՕ-ի, իսկ մայիսին՝ Եվրամիության անդամ: Հունիսին Հայաստանը Ադրբեջանի եւ Վրաստանի հետ ընդգրկվեց ԵՄ նոր հարեւանության քաղաքականության մեջ, ինչը ենթադրում է հարաբերությունների նոր մակարդակ ԵՄ-ի եւ Կովկասի միջեւ:

Նախագահ Ռյույտելը հավաստեց, որ Էստոնիան կանի հնարավորը Հայաստանի՝ եվրոպական կառույցներին անդամակցության հարցում, մյուս կողմից՝ փոքր-ինչ վաղաժամ համարեց Հայաստանի անդամակցումը ԵՄ-ին: Որպեսզի հասկանալի լինի, թե ինչ է տվել Էստոնիային եվրաինտեգրումը, բերենք մի քանի փաստեր. բնակչության 80 տոկոսն ապահովված է բջջային եւ համակարգչային կապով, մեկ շնչի հաշվով ՀՆԱ-ն ավելի քան 12 հազար դոլար է:

Ռյույտելն իր ելույթում ասաց, որ Էստոնիան ԵՄ քաղաքականության շրջանակներում իրականացվող ծրագրերում երբեմնի ստացողի կարգավիճակից անցել է տվողի կարգավիճակի: Նկատենք, որ Էստոնիան հարյուրավոր միլիոն դոլարի ներդրումներ է կատարում արտասահմանում, հիմնականում հարեւան Լատվիայում եւ Լիտվայում, որոնք Էստոնիայի հետ դարձել են ՆԱՏՕ-ի եւ ԵՄ անդամ:

ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցության հարցում Էստոնիան հստակ, վերջնական դիրքորոշում չունի, նախագահ Ռյույտելը կարեւորեց, որ Թուրքիայի անդամակցությունը բխի Կոպենհագենի չափանիշներից: Ինչ վերաբերում է ԵՄ-ին անդամակցելիս Թուրքիայի կողմից Հայոց ցեղասպանության ճանաչումը որպես նախապայման դնելուն, ապա, ըստ Ռյույտելի, Էստոնիան ելակետ է ընդունում ԵՄ-ի միասնական քաղաքականությունը:

«Մենք վստահ ենք՝ այն, ինչ կատարվել է հայ ժողովրդի հետ, ճիշտ կլիներ դատապարտել», ասաց Ռյույտելը՝ խուսափելով «ցեղասպանություն» բառի գործածումից:

Ավելի վաղ, այցելելով Ծիծեռնակաբերդ եւ պատասխանելով հարցին, թե ինչ տպավորություն է թողել Ցեղասպանության զոհերի հուշահամալիրը, Ռյույտելն ասել էր. «Պետք է ողբալ, պետք է հիշել ու այնպես անել, որ այն նորից չկրկնվի»:

Համալսարանում Ռյույտելն ասաց, որ պատմականորեն Էստոնիայի եւ Ռուսաստանի հարաբերությունները հանդարտ չեն ընթացել, իսկ Երկրորդ աշխարհամարտից առաջ մերձբալթյան հանրապետությունները ենթարկվել են խորհրդային օկուպացիայի: «Էստոնիան կորցրեց իր ամեն չորրորդ, հինգերորդ բնակչին», ասաց նա: Հիշեցնենք, որ Ռյույտելը 1983-90 թթ. եղել է խորհրդային Էստոնիայի Գերագույն խորհրդի նախագահության նախագահը:

Ռյույտելի խոսքերով՝ Էստոնիան ցանկություն ունի Ռուսաստանի հետ ունենալ փոխշահավետ համագործակցություն: «Փոխհարաբերություններում անհրաժեշտ է երկու կողմի կամքը, եւ մենք նման կամք ակնկալում ենք Ռուսաստանից», ասաց նա: Էստոնիայի բնակչության մոտ 1/3-ը ռուսներ են, որոնք, ըստ իրավապաշտպան կազմակերպությունների, ենթարկվում են ազգային խտրականության: Ընդհանուր առմամբ, Էստոնիայի բնակիչներից յուրաքանչյուր հինգերորդը չունի քաղաքացիություն՝ էստոներենի չիմացության պատճառով:

Էստոնիայի նախագահի կարծիքով, ԼՂ հակամարտությունը պետք է կարգավորվի ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի շրջանակներում՝ խաղաղ ճանապարհով եւ բարի կամքի հենքով:

Էստոնիայում ապրող հայերի թիվը հասնում է մոտ 2000-ի, գործում են Տալլինի եւ Տարտուի միությունները, Հայ առաքելական եկեղեցու խորհուրդը: Ռյույտելն ասաց, որ հայկական համայնքն իր հոգեւոր կյանքը կազմակերպելու, ավանդույթներն ու ծեսերը կատարելու հնարավորություն է ստացել:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

ԿՈՌՈՒՊՑԻԱ

Կաշառակերությունը պետական բուհերում

Ուսանողական հարցում ուսանողական մակարդակով

Երիտասարդները կարծում են, թե կոռուպցիայի դեմ պայքարի լավագույն միջոցը դրա մասին խոսելն է: «Կոնկրետ դեպքի բացահայտումը եւ վերացումը կոռուպցիան չեն կանխարգելի, պետք է հասարակության մտածողության մեջ որոշ արժեքներ վերագնահատվեն», երեկ հրավիրված մամուլի ասուլիսի ժամանակ ասաց ՀՅԴ «Նիկոլ Աղբալյան» ուսանողական միության վարչության անդամ Տիգրան Խանիկյանը: Ուսանողական միությունը «Հայ երիտասարդների ֆորում» հասարակական կազմակերպության հետ սոցիոլոգիական հարցում է իրականացրել ՀՀ պետական բուհերում կոռուպցիայի վերաբերյալ՝ բուհերի 11000 ուսանողների շրջանում: Ըստ այդ հարցման արդյունքների՝ Երեւանի պետական բժշկական համալսարանի ուսանողների 72 տոկոսը գտնում է, որ իրենց բուհում կոռուպցիա միշտ եղել է եւ կլինի, հարցին նույն պատասխանն է տվել Ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտի ուսանողների 67 տոկոսը: Կոռումպացվածության ամենից ցածր վարկանիշն ունեն Երեւանի պետական գեղարվեստի ակադեմիան (ուսանողների 10 տոկոս) եւ Երեւանի թատրոնի ու կինոյի պետական համալսարանը (ուսանողների 15 տոկոս): Սոցիոլոգիական հարցումը մասնագիտական այնքան էլ լուրջ տարրեր չի պարունակում: Մասնավորապես՝ հարցմանը մասնակցած 11000 ուսանողների 20 տոկոսի կարծիքով մագիստրատուրայի ընդունելության քննությունները կրթական գործընթացի փուլերից ամենից ակտիվն են կոռումպացվածության առումով, սակայն հարցմանը մասնակցած ուսանողների մաս են կազմում Երեւանի պետական տնտեսագիտական ինստիտուտի, Երեւանի թատրոնի եւ կինոյի պետական համալսարանի, մի շարք այլ բուհերի ուսանողներ, որոնց կրթական համակարգում մագիստրատուրա ընդհանրապես չկա: Նախաձեռնության հեղինակները նույնպես փաստեցին, որ մասնագիտական առումով աշխատանքն անթերի չէ, սակայն հույս հայտնեցին, որ երիտասարդական մասնագիտական կազմակերպությունները իրենց այս հարցում հետագայում կօգնեն:

Երիտասարդները 11 բուհերի ռեկտորներին դիմել են նամակով՝ իմանալու, թե 2000-2004 թթ. իրենց բուհում կաշառակերության քանի դեպք է արձանագրվել: Միայն Ֆիզիկական կուլտուրայի հայկական պետական ինստիտուտի ղեկավարության պատասխանում է գրված, որ կոռուպցիայի եւ պաշտոնական դիրքի չարաշահման պատճառով բուհից հեռացվել է 5 դասախոս, մեկ ամբիոնի վարիչ իջեցվել է դասախոսի պաշտոնի: Մյուս բուհերի ղեկավարները պատասխանել են, որ իրենց մոտ նման դեպքեր չեն արձանագրվել, իսկ Երեւանի պետական համալսարանի, Երեւանի պետական մանկավարժական համալսարանի եւ Երեւանի թատրոնի ու կինոյի պետական համալսարանի ղեկավարները նամակին չեն պատասխանել:

«Լավ է, որ «Նիկոլ Աղբալյան» ուսանողական միությունն է կազմակերպել, ասաց Հանուն գիտության զարգացման նախաձեռնող խմբի անդամ Արսեն Խառատյանը, սակայն բոլորս գիտենք, որ կրթության եւ գիտության ոլորտը կոռումպացվածության խնդիր ուներ նաեւ ոլորտի ղեկավար ՀՅԴ ներկայացուցչի պաշտոնավարում: Նախ պետք է նշեին այդ մասին, հետո ասեին, որ հիմա ցանկանում են լավ բան անել: Չգիտեմ՝ ինչ խնդիր է լուծելու, եթե ինքնանպատակ է, բնականաբար լավ չէ: Հայտնի է, որ կոռուպցիայի դեմ հիմնականում պայքարում են ամենակոռումպացված մարդիկ, սա էլ երեւի այդ օրինակներից է»:

Ներկաներից ոչ ոք կաշառակերության որեւէ դեպք չարձանագրեց, պատճառաբանելով, որ ոչ մի փաստ չունի, սակայն խոստացան դրանց առկայության դեպքում ներկայացնել ՀՀ նախագահին կից կոռուպցիայի դեմ պայքարի հանձնաժողովին:

ԹԱՄԱՐ ՄԻՆԱՍՅԱՆ

Հայաստանը դուրս կգա ղարաբաղյան կարգավորման գործընթացից

1-ին էջից

ԼՂ մասնակցությունը բանակցային գործընթացին վերջին անգամ (եթե, իհարկե, հաշվի չառնենք համանախագահների սեզոնային այցելությունները Ստեփանակերտ) եղել է 1997 թ. ապրիլին Մոսկվայում: Դրանից հետո փոխվել է բանակցային ձեւաչափը, եւ Ստեփանակերտը չի մասնակցել որեւէ բանակցության: Վերջերս ԵԱՀԿ Մինսկի խմբում ռուս համանախագահ Յուրի Մերզլյակովն անհրաժեշտ էր համարել բանակցային գործընթացում ԼՂ մասնակցությունը Թուրքիայի հետ: ԱՄՆ սենատում ՆԱՏՕ-ի հարցերով հանձնաժողովի նախագահ Բրյուս Ջեքսոնը նկատել էր. «Ինձ համար անհասկանալի է, ինչո՞ւ Ղարաբաղը չի մասնակցում հակամարտության կարգավորման բանակցություններին»:

Հայաստանը եւս անհրաժեշտ է համարում ղարաբաղյան կողմի մասնակցությունը, անգամ պատրաստ է դուրս գալ բանակցային գործընթացից, բայց այն դեպքում, եթե Բաքուն հանկարծ փորձի ղարաբաղյան կարգավորման խնդիրը տեղափոխել այլ ատյաններ: Իսկ եթե կարգավորման գործընթացը մնում է Մինսկի խմբի շրջանակներում, ավելի ճիշտ՝ շարունակվում է այսպես կոչված Պրահայի գործընթացը, որը շարունակությունն է Քի Վեսթի պայմանավորվածությունների, ապա ղարաբաղյան կողմի մասնակցությունն առաջնային չէ:

Ղարաբաղյան կարգավորման հարցով Ռուսաստանի նախկին բանագնաց Վլադիմիր Կազիմիրովն իր վերջին հոդվածում, որը նվիրված է Ղարաբաղի հարցով 1993 թ. ընդունած ՄԱԿ-ի 4 բանաձեւերին, խստիվ քննադատել է Ադրբեջանին, որը փորձում է ղարաբաղյան կարգավորման փաթեթից վերցնել առանձին տարրեր եւ դրանց լուծումը գտնել ՄԱԿ-ում, մի կողմ թողնելով խնդրի բուն էությունը՝ Ղարաբաղի կարգավիճակը: Կազիմիրովը քննադատում է նաեւ Հայաստանին, որը կարգավորման գործընթացում սխալ կերպով փոխարինել է Ղարաբաղին, որով խեղաթյուրում է հակամարտության իրական կոնֆիգուրացիան:

Ղարաբաղյան կարգավորման հարցով փորձագետ Դավիթ Բաբայանը Ստեփանակերտից մեզ հետ հեռախոսազրույցում նկատեց, որ երբ բանակցային գործընթացը տանում է միայն Հայաստանը, ապա ստացվում է, որ ԼՂ հակամարտությունը տարածքային վեճ է եւ «այս ենթատեքստում մենք շատ քիչ հնարավորություն ունենք միջազգային հանրությանը համոզելու, որ մենք ճիշտ ենք»: Բաբայանի ասելով՝ նախագահ Քոչարյանն ստանձնել է ԼՂ կողմը ներկայացնելու պարտավորություններ, որովհետեւ պետք էր բանակցային գործընթացը շարունակել, բայց շարունակել միայն գործընթացը պահպանելու համար, կարելի է որոշ ժամանակ, բայց ոչ երկար ու միշտ:

«Իմ կարծիքով, միակ արդյունավետ ձեւաչափը, որով կարելի է ինչ-որ ճեղքում մտցնել կարգավորման գործընթացում, ապա հակամարտության անմիջական կողմերը՝ Ադրբեջանը եւ Ղարաբաղը պետք է նստեն բանակցային սեղանի շուրջ: Եթե երկու կողմերն ուղիղ չեն բանակցում, այն է, որ ճեղքում ակնկալելը հնարավոր չէ, որովհետեւ, ի վերջո, Ղարաբաղը պետք է կրի պայմանավորվածությունների իրականացման բեռը», ասաց փորձագետը:

Ինչպես Բաբայանը, այնպես էլ ԼՂՀ ԱԺ արտաքին կապերի հանձնաժողովի նախագահ Վահրամ Աթանեսյանը համոզված են, որ այն ձեւաչափը, որ կար մինչեւ 1997 թ., ընդունելի չէ Ստեփանակերտի համար եւ դրան վերադառնալը տեղաշարժ չի արձանագրի: Հիշեցնենք, որ մինչեւ 1997 թ. ապրիլյան բանակցությունները Ղարաբաղը բանակցություններում ընդգրկված էր համաձայն ԵԱՀԿ Բուդապեշտում մշակված մանդատի՝ որպես շահագրգիռ կողմ: Ադրբեջանի պնդմամբ այն ժամանակ բանակցային գործընթացին շահագրգիռ կողմի կարգավիճակով մասնակցում էր նաեւ այսպես կոչված Ղարաբաղի ադրբեջանական համայնքի ներկայացուցիչը:

«Եթե խնդիրը դիտարկենք այն կտրվածքով, որ Հայաստանը, Ադրբեջանը եւ ԼՂՀ-ն պետք է բանակցեն եռակողմ ձեւաչափով, որտեղ կողմերից յուրաքանչյուրը կունենա հավասար լիազորություններ եւ հավասար պարտավորություններ, ապա դա կլիներ ամենացանկալին: Որքանով տեղյակ եմ, պաշտոնական Բաքուն չի մերժում ղարաբաղյան կողմի մասնակցությունը՝ պայմանով, որ բանակցություններում ընդգրկված լինի նաեւ Ղարաբաղի այսպես կոչված ադրբեջանական համայնքի ներկայացուցիչը: Այդ ձեւաչափը չի կարող լիարժեք բանակցային մթնոլորտ ստեղծել: Այսինքն՝ ԼՂ մասնակցությունը բանակցություններին չպետք է դիտել որպես ինքնանպատակ ցանկություն: Եթե բանակցային ձեւաչափի մակարդակը հակամարտության կողմերի նախագահների ընդգրկմամբ է, ապա դրան պետք է մասնակցի ԼՂՀ նախագահը», ասաց Աթանեսյանը:

ԼՂՀ բնակչությունը՝ 146592 մարդ

ԼՂՀ ազգային վիճակագրական ծառայությունը հրապարակել է հանրապետության ժողովրդագրական իրավիճակի տվյալներն անցած 9 ամսվա կտրվածքով: Համաձայն այդ տվյալների, ԼՂՀ բնակչության թվաքանակը հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ 146.592 մարդ է: Աճը տարեսկզբի համեմատ կազմել է 1.100 մարդ:

Հանրապետությունում ծնվածների թիվը նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի համեմատ աճել է 0.9 տոկոսով՝ 1619 երեխա: Աճել է նաեւ մահացածների թիվը՝ 10.3 տոկոս կամ 1004 մարդ: Ծնունդների թվաճն հիմնականում առկա է եղել շրջաններում՝ նվազագույնը 2.5 եւ առավելագույնը՝ 28.4 տոկոսի տատանողականությամբ:

2004 թ. հունվար-սեպտեմբերին ԼՂՀ եկողների թվաքանակը 806 է, իսկ հանրապետությունից մեկնողների թիվը՝ 303 մարդ: Մեխանիկական հավելաճը նախորդ տարվա համեմատ 69.4 տոկոսով կամ 503 մարդով աճել է:

Ամուսնությունները համեմատական ցուցանիշներով նվազել են 6.2 տոկոսով, իսկ ամուսնալուծությունների թիվն աճել է 12.6 տոկոսով: Նոր կազմավորված 100 ամուսնական զույգերի հաշվարկով արձանագրվել է 11 ամուսնալուծություն: Ամուսնական զույգերի միջին տարիքը 24.4 տարեկանն է:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ,
Ստեփանակերտ

Նախկին ռազմագերիների ու պատանդների խնդիրների լուծումը ենթադրում է նախ հետեւողականություն

Ղարաբաղյան հակամարտության համատեքստում նախկին ռազմագերիների ու պատանդների համարվողների, սոցիալական վերականգնման եւ հասարակությունում ինտեգրվելու հիմնախնդիրներն էին դրված կլոր սեղանի քննարկմանը, որը կազմակերպել էին ռազմագերիների ու պատանդների խնդիրներով զբաղվող միջազգային աշխատանքային խմբի ղարաբաղյան ներկայացուցչությունն ու «Քաղաքացիական նախաձեռնությունների կենտրոնը»:

Ինչպես իր զեկուցման մեջ նշեց վերոհիշյալ կենտրոնի տնօրեն **Ալբերտ Ոսկանյանը**, այդ խավի առջեւ ծառացած հիմնախնդիրները լուծման խիստ անհրաժեշտություն ունեն, մասնավորապես նրանց կարգավիճակը ճշտելու տեսանկյունից: Այս դիտանկյունից հարց առաջացավ՝ արդյոք հնարավո՞ր է որեւէ օրենքով ամրագրել նախկին ռազմագերիների ու պատանդների իրավունքները, որոնք կարող են նաեւ նրանց համար որոշակի արտոնություններ սահմանել:

ԼՂՀ Ազգային ժողովի պետաիրավական հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ **Յուրի Հայրապետյանը** նշեց, որ հնարավոր չէ այնպիսի մի օրենք մշակել, որը համապատասխան տարածքի բոլորի վրա, քանի որ գերի ընկնելը կամ պատանդ վերցվելը յուրաքանչյուրի դեպքում անհատական հանգամանքներ ու պատճառաբանում ունի: Ինչ մնում է արտոնություններին, ապա, ըստ խորհրդարանականի, վերջիններս նույնպես համարվում են երկրի լիարժեք քաղաքացիներ, որոնք կարող են օգտվել առհասարակ քաղաքացիներին օրենքով վերապահված արտոնություններից, եւ այս առումով նախկին ռազմագերիներին ու պատանդներին լրացուցիչ արտոնություններ տալը արդարացված չէ: Այս տեսակետը պաշտպանեց նաեւ «Մարդու իրավունքների արցախյան ասոցիացիայի նախագահ» **Գեորգի Սաֆարյանը**:

Նման մոտեցմանը որոշ տարակարծություններ արտահայտելով, կլոր սեղանի մասնակիցներն իբրեւ ընդհանուր համոզմունք նշեցին այն հանգամանքը, որ ռազմագերիների ու պատանդների հարցը, առանձնապես կրտսեր Ալիեւի իշխանության օրոք, Ադրբեջանը մշտապես քաղաքականացնում է, ինչի պատճառով նրանց փոխանակման փորձերը պարբերաբար ձախողվում են:

Գերությունից ազատված ռազմագերիների ու պատանդների հոգեբանական վերականգնման խնդիրն արծարծելով, կլոր սեղանի մասնակից, Հայ առաքելական եկեղեցու արցախյան թեմի քրիստոնեական քարոզչության կենտրոնի ղեկավար հայր Հակոբը կարեւորեց նրանց հոգու վերաբուժման խնդիրը, որովհետեւ, ըստ հոգեւոր սպասավորի, եթե մարմինը տանջանքներից հետո նույնիսկ բուժվում է, միեւնույն է, հոգու վերքերը չեն ապաքինվում:

Կլոր սեղանի մասնակիցները քննարկեցին նաեւ նախկին ռազմագերիների ու պատանդների սոցիալական կացությանն առնչվող խնդիրներ: Մասնավորապես իբրեւ փաստ ընդգծվեց կորցրած առողջության դիմաց նրանց թոշակ չստանալը: Ալբերտ Ոսկանյանն այս առնչությամբ դժգոհություն հայտնեց, որ իշխանությունները անտարբերություն են ցուցաբերում նրանց սոցիալական խնդիրների նկատմամբ, ինչը նա պատճառաբանեց նախկին ռազմագերիների ու պատանդների կարգավիճակի բացակայությամբ: Ա. Ոսկանյանի կարծիքով, անհրաժեշտ է նաեւ հասարակական կազմակերպությունների ակտիվ միջամտությունը, հույս հայտնելով, թե ԼՂՀ-ում ՀԿ-ների ազդեցությամբ հանրապետության իշխանությունների վերաբերմունքը կարող է փոխվել:

Որ հասարակական կազմակերպությունները կարող են որոշակի դեր խաղալ նախկին ռազմագերիների ու պատանդների հիմնախնդիրների լուծման գործում, կլոր սեղանի մասնակիցները համաձայնեցին, սակայն այս դիտանկյունից ելնելով կարեւոր համարվեց, որ նախկին ռազմագերիներն ու պատանդները, որոնց թիվը Արցախում քիչ չէ, նախ ստեղծեն իրենց կազմակերպությունը: Նման մարմնի առկայությունը, կլոր սեղանի մասնակիցների կարծիքով, կարող է նպաստել առաջացած բազմաթիվ խնդիրների լուծմանը: Եվ եթե այդ կառույցը ստեղծվի, ապա ավելի արդարացված կլինի մյուս ՀԿ-ների մասնակցությունը դրանց լուծումներին:

Ընդունելով այս առաջարկությունը, կլոր սեղանին նույնպես հրավիրված նախկին ռազմագերիները, 4 հոգի, մտահոգություն հայտնեցին, որ իրենց ճակատագիրը կրողների մեջ կա հոգեբանական մեծ ճնշվածություն, եւ կազմակերպչական հարցերում իրենք կարող են դժվարություններ կրել: Այս գործում միջոցառման մասնակից ՀԿ-ների ներկայացուցիչները զուտ կազմակերպչական ու խորհրդատվական բնույթի աջակցության պատրաստակամություն հայտնեցին:

Կլոր սեղանի նշանակությունը կարեւորելով նշենք՝ նախկին ռազմագերիների ու պատանդների հիմնախնդիրները, իրոք, լուծումների հրատապություն ունեն, իսկ դրա համար պետք է հետեւողականություն դրսեւորել: Այլ խնդիր է, թե ով մինչեւ վերջ կդրսեւորի հետեւողականություն: Հուսանք, խնդրի արծարծումը չի եզրափակվի սոսկ վերոհիշյալ կլոր սեղանով:

ԿԻՄ ԳԱԲՐԻԵԼՅԱՆ,
Ստեփանակերտ

Նորքի տուն-ինտերնատը ծերերի համար հարազատ վայր է

Ամեն մի մարդու երազանքն է լավ ապրել եւ ունենալ խաղաղ ծերություն՝ շրջապատված երեխաների ու հարազատների ջերմությամբ: Սակայն ոչ բոլորի կյանքն է դասավորվում այնպես, ինչպես իրենք են ցանկանում: Ամենատարբեր պատճառներով եւ ճակատագրի քմահաճույքին հանձնված այսօր շատ ծերեր իրենց հարազատ տունը համարում են Նորքի տուն-ինտերնատը:

Նորքի տուն-ինտերնատը հիմնադրվել է 1990 թ. կառավարության նախաձեռնությամբ, կոչվելով աշխատանքի եւ վետերանների տուն, իսկ 2001 թ. վերանվանվել է տուն-ինտերնատ: Հիմնադրման օրից մինչ այսօր Նորքի տուն-ինտերնատն իր հարկի տակ ընդունել եւ հոգ է տարել բազմաթիվ ծերերի, աշխատելով հնարավորինս ապահով պայմաններ ստեղծել նրանց համար:

«Ես բաժանվել եմ կնոջիցս եւ 10 տարի մենակ եմ ապրել, առանց երեխաներիս, որոնք կնոջս հետ էին ապրում: Ունեմ երկու տղա եւ տունս կտակել էի մեծին, որը, սակայն, վաճառում է տունը եւ ինձ ոչ մի կոպեկ չի տալիս՝ թողնելով դրսում: Մի քիչ եղբորս տանն եմ ապրում, մի քիչ՝ քրոջս, իսկ մեկ տարի էլ տղաս է պահում, որից հետո նա կինն ինձ տնից հանում է: Գիշերում էի փողոցներում, բայց դե այդպես երկար չէի կարող ապրել եւ դիմեցի սոցապ նախարարություն, որն ինձ տեղավորեց այստեղ: Արդեն երեք տարի ապրում եմ այստեղ, շատ գոհ եմ պայմաններից, ճաշը վատը չէ, լավ ենք սնվում, միս էլ ենք ուտում, մեկ-մեկ մատաղ են բերում: Տնօրենը բարի մարդ է եւ մեզ հաճախ է քաղաքից դուրս տանում, իսկ աշխատողներն էլ մեզ վերաբերվում են իրենց ծնողների պես», պատմում է Նորքի տուն-ինտերնատի բնակիչ Ժորա Ավետիսյանը:

Տուն-ինտերնատի 80-ն անց բնակիչ Նելլի Խաչատրյանը, որը 6 տարի ապրում է ինտերնատում, շնորհալի կին է եւ կարծում է, որ հետաքրքրությունները կյանքում շատ են, ժամանակը չի հերիքում: Նա հաշվապահ է, դերձակ, լուսանկարիչ, վարորդ, ֆիզիկայի եւ մաթեմատիկայի մասնագետ: Նա աշխատողների երեխաների հետ բուհի ընդունելության քննությունների համար մաթեմատիկա եւ ֆիզիկա է պարապում: Երեխաներ չունի, բայց սիրտը բերկրում է, երբ իրեն այցի են գալիս նախկին ուսանողներն ու աշակերտները: Ինտերնատի պայմաններից չի դժգոհում: Միակ ցանկությունն է, որ բոլոր սենյակներում հեռախոս լինի: Չնայած դա էլ դժվարություն չէ, քանի որ հարկ եղած դեպքում տնօրենն իր բջջայինն է ուղարկում սենյակ:

Հայրենական պատերազմի մասնակից Սոֆյա Քերոբյանը 14 տարի 2 ամիս ապրում է ինտերնատում: Երեխաներ չունի, ինտերնատ է եկել քրոջ հետ, որն այժմ ամուսնացել է ինտերնատի բնակիչներից մեկի հետ: Մահացել են նրա հետ նույն սենյակում ապրող բնակիչները, իսկ ներկա բնակիչների հետ ապրում են ինչպես հարազատներ:

Տուն-ինտերնատում տարբեր պատճառներով հայտնված տարբեր ճակատագրով մարդիկ են ապրում, որոնց ծերունական կյանքն ամբողջությամբ կապված է այս նոր տան հետ: Կյանքն այստեղ գոնե ապահով է ու հանգիստ: Ինչպես ծերերից շատերը նշեցին, ոչ մի տեղ իրենց այնպես լավ չէին կերակրի եւ հոգատար չէին լինի, ինչպես տուն-ինտերնատում: «Այստեղ ժամանակը լավ է անցնում, մենք գոհ ենք մեր տնօրենից, մեր աշխատողներից, որովհետեւ մեզ համար նրանք ամեն ինչ անում են, ամեն ինչով աջակցում են», այսպես էին արտահայտվում ծերերը:

Նորքի տուն-ինտերնատի բնակիչներից ոմանք զավակներ չունեն, ոմանք էլ ունեն երեխաներ, որոնք հոգ չեն տարել իրենց ծնողների մասին: Կան նաեւ փախստականներ, որոնց տուն-ինտերնատում հայտնվելու միակ պատճառը քաղաքական իրադրությունն է եղել, եւ զավակների հետ մինչեւ այսօր էլ պահպանում են հեռախոսային կապը: Ծերերից ոմանք երբեմն այցելում են իրենց երեխաներին կամ հարազատներին, մյուսներին էլ երբեմն երեխաներն են այցելում: Բայց հիմնականում ծերերը նեղացած են իրենց հարազատներից, թեպետ շատերն ասացին, որ հասկանում են՝ ամեն ինչի պատճառը վատ սոցիալական վիճակն է: Ծերերն ապրում են իրենց հիշողություններով, անցյալի ծեքծեքումներով:

Երկու մասնաշենքից երեք հարկերից բաղկացած ծերերի տունն ունի 220 բնակիչ, որոնք ապրում են 2, 3, 4 եւ 5 հոգու համար նախատեսված սենյակներում: Հիմա ամերիկյան «Դեյ լայֆ» առողջապահական կենտրոնի միջոցներով առաջին մասնաշենքը վերանորոգվում է եւ սենյակները վերակառուցվում են՝ վերածվելով երկհոգանոց սենյակների: Տուն-ինտերնատի քույր-տնտեսուհի Գայանե Գրիգորյանն ասաց, որ երկրորդ մասնաշենքն էլ կվերանորոգվի, երբ գումարներ լինեն: Իսկ մինչեւ տարեվերջ տուն-ինտերնատը կգազիֆիկացվի: Ինտերնատի ամենատարեց բնակիչը 98-ամյա Բուդակյան Զոռան է, ամենաերիտասարդը՝ 55-ամյա Անահիտ Առուստամյանը: Բնակիչների մեջ կան շատ տաղանդավոր, խելացի մարդիկ, փորձառու մանկավարժներ, որոնց ջանքերով տուն-ինտերնատում հաճախ են միջոցառումներ կազմակերպվում, նշվում են գրեթե բոլոր գրողների տարեդարձները: Ինտերնատն ունի 80–100 հոգու համար նախատեսված միջոցառումների դահլիճ, հանգստի սենյակ՝ հեռուստացույցով, ճաշարան, լվացքատուն, մարզադահլիճ, գրադարան, որը թեպետ 90 թ. հետո նոր գրականություն չի ստացել, բայց ունի 80 ընթերցող:

Ծերերի տանն ապրում են 9 ամուսիններ, որոնցից 3-ն ամուսնացել են տուն-ինտերնատում եւ ապրում են հաշտ-համերաշխ: Տուն-ինտերնատի առաջին մասնաշենքը նախատեսված է շարժունակ ծերերի համար, իսկ երկրորդում կան մարդիկ, որոնք դժվարանում են շարժվել: Յուրաքանչյուր հարկ ունի իր ավագը (նա է ղեկավարությանը ներկայացնում հարկի խնդիրները), բուժքույրը, սանիտարները, որոնք չեն զլանում անգամ ծերերին կերակրել: 220 բնակչին սպասարկում է 5 բժիշկ, 10 քույր եւ մի ամբողջ բուժմաս, մեծ դեղատուն, որոնք բոլոր պայմաններն ունեն ծերերին առաջին օգնություն ցույց տալու համար, իսկ երբ վիրահատության կարիք է լինում, ծերերին անվճար սպասարկում են հիվանդանոցները: Բոլոր բնակիչներն ամեն օր պարտադիր ստուգվում են, բուժքույրերը նրանց ապահովում են անհրաժեշտ դեղերով եւ սրսկումներով:

Նորքի տուն-ինտերնատն ունի իր վարսավիրանոցը, դերձակը, սոցիալական աշխատողը, հոգեբանը, որոնք յուրաքանչյուրի հետ աշխատում են անհատապես: Շաբաթը մեկ անգամ փոխվում են անկողինները եւ լվացվում լվացքատանը, թեպետ շատերը նախընտրում են անձամբ լվանալ իրենց հագուստը: «Դա բնավորություն է, մարդիկ կան, որոնք անպայման պետք է շարժվեն, աշխատեն: Օրինակ, ոմանք նաեւ տուն-ինտերնատի մեծ այգում մի հողակտոր են մշակում, իսկ բերքն ու բարիքն էլ իրենք են տնօրինում», պատմում է քույր-տնտեսուհի Գայանե Գրիգորյանը: Ճաշի ժամին, երբ մենք ներկա էինք, բնակիչներին մատուցեցին ապուր, պյուրե, տապակած սմբուկ եւ սալաթ: Ընդ որում, նրանց համար, ովքեր ի վիճակի չեն ճաշարանում ճաշելու, ճաշը մատուցվում է սենյակներում:

Նորքի տուն-ինտերնատն ունի բարերարներ, որոնց շնորհիվ ծերերին հաճախ էքսկուրսիա են տանում քաղաքից դուրս եւ օգնում են հնարավոր ամեն ինչով: Բարերարների թվում Նորքի տուն-ինտերնատի տնօրեն Անդրանիկ Դանիելյանը նշեց «Դեյլ լայֆ» առողջապահական կենտրոնը, «Ֆրենդս օֆ Արմենիա» բրիտանական կազմակերպությունը, Հայ օգնության ֆոնդը, Հանրապետական կուսակցության կանանց խորհուրդը, իսկ տուն-ինտերնատի բնակիչներն ամենաբարի հիշողություններով են հիշում Ռոբերտ Քոչարյանին եւ նրա տիկնոջը, որն ինտերնատին կահույք եւ մի քանի հեռուստացույց է նվիրել:

Տնօրեն Անդրանիկ Դանիելյանի ամենամեծ ցանկությունն է, որ մի օր ծերերի տանն ապրեն միայն այն մարդիկ, որոնք պարզապես զավակ չունեն:

[illegible]

Անդրադարձ

Մինչեւ 1915 թ. ներդրած ավանդներն այսօր արդեն հնարավոր է ստանալ

«Նյու Յորք լայֆ ինշուրնս» ամերիկաֆրանսիական ապահովագրական ընկերությունն իր գործունեությունը Օսմանյան Թուրքիայում իրականացրել է 1875-1915 թթ.: Ցեղասպանության հետեւանքով, ինչպես բազմաթիվ այլ ընկերություններ, այնպես էլ «Նյու Յորք լայֆ ինշուրնս» ապահովագրական ընկերությունը դադարեցրել է իր գործունեությունը, եւ փաստորեն այդ տարիներին ավանդներ ներդրած մարդիկ փոխհատուցում չեն ստացել: Այն ժամանակների ԱՄՆ դեսպան Հենրի Մորգենթաուն ասել է. «Ապահովագրական ընկերություններում գումար ներդնելը մահմեդականների համար անընդունելի էր, եւ նման ընկերությունների հաճախորդները հիմնականում հայեր էին, ինչը վկայում է նրանց հարուստ լինելը»:

1995 թ. ամերիկաբնակ մի խումբ հայեր, Մարտին Մարությանի գլխավորությամբ, դիմում են դատարան՝ պահանջելով իրենց ավանդները: Հայցվոր խմբի գործը վարում են իրավաբաններ Վարդգես Եղիայանը, Բրայան Կաբաթեկը, Մարկ Կիրակոսը եւ Վիլյամ Շեռնոֆը: Բավական երկար տեւած դատն ավարտվում է 2004 թ. հուլիսի 30-ին, որով Կալիֆոռնիայի դատարանը հաստատում է հաշտության համաձայնագիր: Ստեղծվում է 20 մլն դոլարից բաղկացած ֆոնդ, որից 11 մլն դոլարը նախատեսված է ավանդների վճարման համար:

Ինչպես հաղորդում է «Լոս Անջելես դեյլի ջոռնըլը», այս դատավարությունից հետո, վերոհիշյալ փաստաբանները երկու նոր դատական գործ են հարուցել գերմանական «Դոյչե» եւ «Դրեզդներ» բանկերի դեմ, որոնք 2001 թ. գնել է «Ալյանս» ընկերությունը: «Փաստաբաններն ակնկալում են, որ դեռ մի տասնյակ գործեր էլ կհարուցվեն, իսկ առայժմ նրանց հավանական թիրախներն են «Էքուիթըբլ ինշուրնս», Նյու Յորքի «Մյուչուըլ» եւ ֆրանսիական «Յունիոն վի» ապահովագրական ընկերությունները», նշվում է օրաթերթում:

ՀՀ արդարադատության նախարարությունը արձագանքելով ԱՄՆ-ում սկսված դատական պրոցեսին եւ հաշվի առնելով, որ կայացված դատավճիռը շոշափում է հայերի շահերը, սկսում է նպաստել գործին՝ 2004 թ. սեպտեմբերի 27-ին ստեղծելով հանձնաժողով, որն ընդունում, թարգմանում է հայցվորների փաստաթղթերը՝ հետո ԱՄՆ-ի համաձայնագրի հիմնադրամի խորհրդին ուղարկելու համար: Ընդ որում վերջնական որոշումը պետք է կայացնի նշյալ խորհուրդը: Ի դեպ, ստեղծված հանձնաժողովը (գտնվում է արդարադատության նախարարությունում) բոլոր ծառայություններն իրականացնում է անվճար:

Իսկ ովքե՞ր կարող են ստանալ ավանդները: Հանձնաժողովի աշխատակից Նորա Սարգսյանն ասաց, որ դիմել եւ ավանդները ստանալ կարող են ապահովագրություն ունեցողների ժառանգները (թոռները, ծոռները, որդիները): Դիմողները պետք է ներկայացնեն կամ պոլիսը (ապահովագրական վկայականը), կամ ավանդ ունեցողի հետ ազգակցությունը հաստատող փաստաթուղթ (ծննդյան, մահվան, ամուսնության վկայականներ), նանսենյան անձնագրեր, մանկապան վկայականներ, որտեղ նշված են հայրանունները (հայրանունների նույնացումից հնարավոր է պարզել դիմողի եւ ավանդներ ապահովագրածի ազգակից լինելը): Հանձնաժողովի աշխատակցի խոսքերով, կիրառվում է նաեւ գրավոր կիրառության ինստիտուտ, այսինքն՝ երբ ներկայացված փաստաթղթերը բավարար չեն, դիմող քաղաքացին կարող է որեւէ անձի կողմից (որին հայտնի են ապահովագրման ինչ-ինչ հանգամանքներ) գրավոր վկայական ներկայացնել այդ մասին: Առանձին դեպքերում կիրառվում են նաեւ ստորագրված նկարներ, գրքերից հրապարակումներ: Բացի այդ, հայցվորների նախնիների անունները ստուգվում են նաեւ նախարարության հրապարակված ցուցակում: Այդ ցուցակը նախարարությանը տրամադրել է «Նյու Յորք լայֆ ինշուրնս» համաձայնագրի հիմնադրամի խորհուրդը, որում, ըստ այդ ընկերության արխիվի, նշված են ապահովագրված անձանց անունները:

Մինչ այժմ հանձնաժողովին ներկայացվել է 306 դիմում (8 հոգի ներկայացրել է պոլիսը), դիմումների ընդունումը մինչեւ 2005 թ. փետրվարի 28-ն է: Աշխատակցի հավաստմամբ, Ամերիկայից արդեն ստացվել են նաեւ հայցադիմումները, որոնք կլրացվեն եւ ամբողջ փաստաթղթերը կուղարկվեն Ամերիկա:

Հետաքրքրական է հանձնաժողով դիմած մարդկանց վերաբերմունքը. շատերը տխուր են՝ հիշելով կատարված ոճրագործությունը, ոմանք շփոթված եւ զարմացած, իսկ մի մասն էլ ուրախ է, քանի որ հույս կա ստանալու նախնիների ավանդները: Փաստաթղթերի ընդունման ընթացքում հանձնաժողով են ներկայացել տարբեր ճակատագրերով, նախնիների մասին տարատեսակ պատմություններով մարդիկ: Մի հայցվոր պատմեց, որ իր պապիկին թուրք կառավարիչն ինչ-որ նամակ է տվել, որ փոխանցի մեկ այլ թուրք կառավարչի: Նամակում գրված է եղել ցեղասպանության հրամանը, եւ նա կարդալով, իրեն նետել է Մուրադ գետը, որ ինքը չհայտնի այդ վատ լուրը: Դիմողներից մեկը պատմել է, որ իր պապիկին թաղել են պատի մեջ: Իսկ դիմողների մի մասն էլ չցանկացավ խոսել մեզ հետ՝ պատճառաբանելով, որ անցյալը շատ դաժան է եղել՝ «պապիս գլխատել են, ինչ պատմեմ», ավելացրեց մեկը: Ճակատագրեր, պատմություններ, որոնք բոլորի համար դաժան հիշողություններ են:

ԳՈՀԱՐ ԳԵՒՈՐԳՅԱՆ

Հ. Գ. «Ազգը» կհետեւի, թե փետրվար ամսից հետո ինչ է փոխվում եւ ինչպես են ավանդները վերադարձվում:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Հայաստանից արտագաղթի թեման մտահոգում է նաեւ բրիտանացի լրագրողին

Անգլիական «Թայմս» հեղինակավոր թերթի նոյեմբերի 13-ի համարում լրագրող **Ջերեմի Փեյջը** «Լքված Հայաստանը մահաջնջվելու եզրին» վերնագրով հոդված է տպագրել, որտեղ անդրադառնում է Հայաստանից արտագաղթողների խնդրին: Երեւանից մեքենայով մեկ ժամ հեռավորության վրա գտնվող Սասունիկ գյուղից Ավետյանա Սիմոնյանի ընտանիքի օրինակով, որի երեք զավակները հեռացել են երկրից աշխատանք չգտնելու պատճառով, հոդվածագիրը նշում է, որ «մեկ տասնամյակ տեւող զանգվածային հոսքը դեպի դուրս Հայաստանը դարձրել է աշխարհի ամենաարագ անհետացող երկրներից մեկը»: «Նրանք պարզապես երեքն են մոտավոր հաշվարկներով այն մեկ միլիոնից (բնակչության մեկ երրորդը), որ Հայաստանը լքել են անկախություն ստանալուց հետո», այնուհետեւ գրում է Փեյջը, ընդգծելով որ Ավետյանան, «ինչպես շատ հայեր, մտահոգված է, որ անդուլ հոսքը սպառնում է իր ժողովրդի երկար պայքարի շնորհիվ ստեղծված պետության գոյությանը»:

«Դարեր շարունակվող արտագաղթի հետեւանքով արդեն իսկ թվով ավելի շատ հայեր (չորս միլիոն) ապրում են երկրից դուրս: Նրանք տարեկան 1 միլիարդ դոլար են ուղարկում Հայաստան, որը մոտավորապես կազմում է կառավարության բյուջեի կրկնակին», շարունակում է անգլիացի լրագրողը ժողովրդագրական ճգնաժամի չափերը փորձելով հակակշռել: «2001-ի մարդահամարի արդյունքները 3,2 մլն արձանագրեցին», իսկ արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանն ասում է, որ «արտագաղթը նվազել է, տնտեսությունն ավելի լավ է եւ ավելի շատ աշխատատեղեր կան»: Օսկանյանին լրագրողը դասում է «հաջողակ ներգաղթողների» թվին: «Ներքին մի ուժ մղեց ինձ վերադառնալ Հայաստան՝ ներկա լինելու պատմական ժամանակներում եւ մասնակցելու նրա ստեղծմանը», ասել է արտգործնախարարը լրագրողին, հավաստելով, որ «մենք եկել ենք մնալու»::

«Բայց, շարունակում է լրագրողը, ընդդիմադիր քաղաքագետներ եւ շատ սոցիոլոգներ բնակչության իրական թիվը համարում են 2 միլիոն: Նրանք գտնում են, որ թվերի տարբերությունը այն բանի հետեւանք է, որ անօրինական ձեւով արտասահմանում ապրող շատ հայեր դեռեւս գրանցված են որպես Հայաստանի քաղաքացիներ: Դեպի դուրս զանգվածային հոսքը խիստ ցավալի է հայերի համար, որովհետեւ նրանք երկար, տառապանքներով լի պատմություն են ունեցել: Միայն անցյալ դարում 500 հազարից մինչեւ 1,5 մլն հայեր են սպանվել թուրքերի կողմից, իսկ 200 հազար էլ զոհվել են խորհրդային բանակում երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ: Տասնյակ հազարավորներ սպանվեցին 1990-ականներին Ադրբեջանի դեմ պատերազմելիս: 1988-ի երկրաշարժը խլեց ավելի քան 25 հազար հայի կյանք»:

Այսօրվա արտագաղթողները մեծ մասամբ երիտասարդ ու զարգացած տղամարդիկ են, որոնց կարիքը երկիրն ունի՝ վերապրել կարողանալու համար: Ըստ Հրանուշ Խառատյանի, երիտասարդները պետք է ազատ լինեն գործունեություն ծավալելու, կառավարության պաշտոնյաներ դառնալու եւ իմանալու, որ եթե դատավարություն է գնում, ուրեմն պետք է արդարությունը հաղթանակի: Նա նաեւ գտնում է, որ միակ լուծումը կառավարական կոռումպացվածությունն արմատախիլ անելն է: «Եթե ոչինչ չփոխվի, 40-ից 50 տարի անց աղետ է ակնկալվում», նշում է նա: «Իսկ Սասունիկում տիկին Սիմոնյանի ամուսնու ազգականը վստահ լինելով, որ Մոսկվայում ապրելը շատ ծանր է, այնուամենայնիվ համոզված է, որ այնտեղ չորս անգամ ավելի շատ փող կարող է վաստակել, քան Հայաստանում», եզրակացնում է իր հոդվածում լրագրող Ջերեմի Փեյջը:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Կոնդոլիզա Ռայսը կփոխարինի Քոլին Փաուելին

Երեկ **«Ազգը»** տեղեկացրել էր ԱՄՆ պետքարտուղար Քոլին Փաուելի հրաժարականի մասին: Այդ լուրի հրապարակումից հետո հայտնի դարձավ, որ նախագահ Ջորջ Բուշը պետքարտուղարի պաշտոնն առաջարկել է ազգային անվտանգության գծով իր օգնական Կոնդոլիզա Ռայսին:

NBC հեռուստաընկերության տվյալներով, Բուշը նոր պետքարտուղարի ընտրությունը կատարել է դեռ շաբաթ օրը, բայց այդ մասին հայտարարվել է միայն երեկ: Ռայսը նախագահ Բուշի անվտանգության գծով խորհրդականն է 2001 թ. հունվարից, այսինքն Բուշի պաշտոնավարման պահից:

Սպիտակ տան բարձրաստիճան ներկայացուցիչների խոսքերը վկայակոչելով «Ֆոքս նյուզ» եւ NBC հեռուստաընկերությունները հաղորդում են, որ Պետդեպարտամենտի նոր ղեկավար նշանակված Կոնդոլիզա Ռայսի փոխարեն նախագահի ազգային անվտանգության գծով օգնականի պաշտոնը կզբաղեցնի Ռայսի ներկայիս առաջին տեղակալ Սթիվեն Հադլին: Վերջինս միջազգային անվտանգության եւ սպառազինությունների վերահսկման հարցերի մասնագետ է եւ Ջորջ Բուշի վարչակազմում «կոշտ գծի» կողմնակիցներից է:

Պետքարտուղարի պաշտոնում Ռայսը կհաստատվի վերընտրված Բուշի հունվարին կայանալիք պաշտոնակալությունից հետո միայն: Մինչ այդ Փաուելը կշարունակի կատարել իր պարտականությունները:

50-ամյա Կոնդոլիզա Ռայսը Ջորջ Բուշի մերձավորագույն զինակիցներից է: Ամերիկյան լրատվամիջոցները հաղորդում են, որ Ռայսը ընդունել է նախագահի առաջարկությունը: Փորձագետներից ոմանք դժգոհ են Բուշի ընտրությունից, քանզի Ռայսը հայտնի է շատ հարցերի առթիվ իր կոշտ դիրքորոշմամբ:

Այդ ընտրությունը ցույց է տալիս, թե ԱՄՆ արտաքին քաղաքականության ասպարեզում Ջորջ Բուշն ինչպիսի գիծ է որդեգրելու իր նախագահության երկրորդ ժամկետի ընթացքում: Արտաքին քաղաքականության, մասնավորապես Իրաքի պատերազմի հարցերում Ռայսը նախագահի համախոհն է:

BBC-ն նշում է, որ Ռայսը Ռուսաստանի մասնագետ է: Տվյալ հանգամանքը կարող է դրական ազդեցություն ունենալ ռուս-ամերիկյան հարաբերությունների վրա: Ռայսը հավակնոտ եւ նպատակամետ անձնավորություն է: Նա կդառնա պետքարտուղարի պաշտոնն զբաղեցնող առաջին աֆրոամերիկուհին:

Սիլվան Շալոմ. «Արեւելյան Երուսաղեմում ընտրություններ չեն լինելու»

Իսրայելի արտգործնախարար Սիլվան Շալոմը հայտարարել է, որ Պաղեստինյան ինքնավարության ժողովրդին օգնություն կհատկացվի ինքնավարության ղեկավարի ընտրությունները կազմակերպելու համար, բայց Արեւելյան Երուսաղեմում ընտրական տեղամասեր չեն բացվի:

«Երուսաղեմում որեւէ ընտրություն չի լինելու: Երուսաղեմն Իսրայելի միասնական եւ անբաժանելի մայրաքաղաքն է, եւ մենք, իհարկե, ամեն ինչ կանենք փոփոխություն թույլ չտալու համար», ընդգծել է Շալոմը: Նա ավելացրել է, որ այնտեղ ապրող մոտ 200 հազար պաղեստինցիները կարող են քվեարկել փոստով, ինչպես անում էին անցյալում:

«Հաարեց» թերթը նշում է, որ պաղեստինցիները ձգտում են լիակատար վերահսկողության տակ առնել Արեւելյան Երուսաղեմը եւ դարձնել ստեղծվելիք պաղեստինյան անկախ պետության մայրաքաղաքը: Իսրայելը կտրականապես դեմ է այդ պահանջներին:

Պաղեստինյան ինքնավարության ղեկավարի ընտրությունները պետք է անցկացվեն 2005 թ. հունվարի 9-ին: Այդ ժամկետը սահմանվեց կիրակի օրը պաղեստինյան վարչակազմի ժամանակավոր ղեկավար Ռուհի Ֆաթթուհի նախագահությամբ անցկացված ժողովում:

Ինքնավարության Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի ներկայացուցիչները նշում են, որ բացվելու է 2500 ընտրական տեղամաս, նշանակվելու են հազարավոր դիտորդներ, իսկ արտասահմանում տպագրվելու է 1 մլն քվեաթերթիկ: ԿԸՀ-ում գտնում են, որ եթե չհաջողվի ընտրություններ անցկացնել հունվարի 9-ին, ապա հարկ կլինի դրանք հետաձգել երկու ամսով:

Հուսեյնի վարչակարգը 21,3 մլրդ դոլար է ստացել շրջանցելով ՄԱԿ-ի պատժամիջոցները

ՄԱԿ-ի հակաիրաքյան պատժամիջոցները շրջանցելով՝ Սադդամ Հուսեյնի կառավարությունը 21,3 մլրդ դոլար եկամուտ է ստացել: Իրաքի իշխանություններն այդ փողերն ստացել են նավթի մաքսանենգությունից, վառելիքի գների բարձրացումից, կաշառքներից, հավելյալ տուրքերից, ՄԱԿ-ի «Նավթ պարենի դիմաց» ծրագրի խախտումներից:

Ասոշիեյթեդ պրես գործակալությունը նշում է, որ հիշյալ գումարը կրկնակի գերազանցում է փորձագետների նախկին գնահատումները: Նոր տվյալները հայտնի են դարձել ԱՄՆ Սենատի կառավարական գործերի քննչական խմբի հայտնաբերած փաստաթղթերից:

Սենատոր Փոլ Քոլեմանի խոսքերով, փաստաթղթերը ցույց են տալիս, թե Իրաքի պաշտոնյաները, օտարերկրյա ընկերությունները եւ որոշ քաղաքական գործիչներ ինչպես են անօրինական շահույթը փոխանցել Իրաքի կառավարությանը: Պարզ է դառնում օտարերկրացի իրաքամետ պաշտոնյաների կաշառման մեխանիզմը:

Անցյալում Սենատը պնդում էր, թե Հուսեյնն ընդամենը 10 մլրդ դոլար է ստացել ՄԱԿ-ի «Նավթ պարենի դիմաց» ծրագրի խախտման շնորհիվ եւ այդ գումարն օգտագործել է հակաիրաքյան պատժամիջոցների վերացումն արագացնելու նպատակով:

Վաստակած գնահատանք

Նոյեմբերի 15-ին Սբ. Էջմիածնի վեհարանի հանդիսասրահում հիշվեց երջանկահիշատակ Վազգեն Ա կաթողիկոսի այն խոսքը, թե աղոթքը ծնվում է նաեւ ուրախությունից: Այդ օրը վեհարանի կամարների ներքո Տերունական աղոթքից սկիզբ առավ հանդիսության մի երեկո, որի խորհուրդը օրվա ավարտին հստակորեն վերահաստատեց դարերի մեջ հայոց եկեղեցուն վիճակված ազգապահպան դերի ճակատագրական շարունակելիությունը, մինչեւ իսկ տեսականության մեր այս փուլում:

Ինքնախաբկանքի տանող մարդկային թվացյալ առաջադիմությունն, այնուամենայնիվ, մեռնող մարդում օր-օրի ավելի է մոտեցնում կյանքի հուսահատության սահմաններին: Մարդու բարոյական պարտությունը սպառնում է անցնել սահմանը, եւ մարդկային հոգին ախտերին (կյանքի) տարուբերվող նավի նման խարիսխ է փնտրում: Երեկ ինձ այնպես թվաց, թե այս օրերին մեր եկեղեցին, պատերն անգամ այդ խարիսխի նշանակությունն են ունեցել եւ ունեն՝ անկախ տեսականություն ունենալ-չունենալու հանգամանքից. այստեղ ապահովության զգացողություն ես ապրում: Օրվա ավարտն այդպիսի մտորումներ ծնեց, որից հետո «Ազգն» արդեն տեղեկացրեց, որ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի սրբատառ կոնդակով եւ ձեռամբ հայ մշակույթին երկար տարիներ ազնվաբար ծառայության համար «Սուրբ Սահակ-Սուրբ Մեսրոպ» պատվո բարձր շքանշանով պարգեւատրվեցին **Էդվարդ Իսաբեկյանը, Կարպիս Սուրենյանը, Սեն Արեւշատյանը եւ Վիլեն Հակոբյանը**:

Հանդիսավարը կաթողիկոսական կոնդակներից ընթերցեց յուրաքանչյուր մեծարյալի գործունեության, անձի ու վաստակի բնութագրական եւ գնահատման տողեր: Բարձրագույն պարգեւը երախտիքի, ինչու չէ, նաեւ պարտավորեցնող զգացումներ է առաջացնում, որն էլ դրսեւորվեց մեծարյալների պատասխան խոսքում:

«Ես քրիստոնյա հայ եմ, մկրտվել եմ Իգդիրի ծխական եկեղեցում ու մինչեւ օր սիրել, հարգել եմ հայոց եկեղեցին, որովհետեւ նա պատմության ընթացքում կարողացել է ամենադժվար պահերին պահել-պահպանել ժողովուրդը հայոց», ասաց Էդվարդ Իսաբեկյանը եւ Սբ. Էջմիածնի թանգարանային հավաքածուն հարստացրեց իր մեկ ստեղծագործությամբ եւս:

Մատենադարանի աշխատակիցներին հանձնած ջերմ զգացումները փոխանցելով՝ Սեն Արեւշատյանը վերջին տասնամյակների՝ Սբ. Էջմիածնի եւ Մատենադարանի համագործակցության եւ կապի մասին խոսելով, հիշեց, որ 1920-ականներին, երբ Էջմիածնի վիճակը ծանրացավ, Էջմիածնի ձեռագրերը պահպանվեցին Մատենադարանում եւ նրա աշխատակիցների ջանքերով կրկնապատկվեցին ու եռապատկվեցին՝ նպաստելով մեր հոգեւոր հայրերի ու մտածողների ստեղծած դարերի ժառանգության լույս աշխարհ գալուն՝ բազմաթիվ ուսումնասիրություններով եւ թարգմանություններով:

Նմանապես Վիլեն Հակոբյանը երեկվա օրը՝ հազվադեպ անխառն զգացումի համար յուրահատուկ համարեց, այնպիսի պահ, որ կյանքի հետագա ընթացքի համար լինելով անջնջելի, նաեւ հավատ է ծնում ապրելիք օրերի համար:

Հարկ եմ համարում նշել, որ նման հանդիսություններին մշտապես ուղեկցող գեղարվեստական այս հայտագրի սկզբնամասը կազմված էր օրվա խորհրդին եւ հանդիսական մթնոլորտին ոչ այնքան համահունչ: Խոսքը մասնավորապես վերաբերում է Այա Լեւոնյանի ներկայացրած երգերին եւ մատուցման ձեւին: Եթե այնքան բարդ է կատարողական ընտրության ըմբռնում ունենալ, թե որտեղ ինչ երգ եւ ինչպես պետք է ներկայացնել, ուրեմն մեր նորույթ «աստղերը» առնվազն կրթության որոշակի պակաս ունեն: Նման վայրում եւ նման հանդիսականի առաջ իբր տրամադրություն ստեղծելու համար երգչուհու պարզունակ մաներաները ցածրաճաշակ շոուի տպավորություն թողեցին, որի կարիքը բնավ չկար, առավելապես երբ հոգեպարար ու զգայուն մի մթնոլորտ էր ստեղծել արդեն Կարպիս Սուրենյանի ազնիվ խոսքը՝ նկարագրեն պատկերավոր, զարմանալի լիցքավոր, խորհրդանշական ու ապրված, իր մանկության արեւի ու ծովի հուշի կարոտաշունչ ծփանքից ծնված, գունախառնումով հայկական կամարավորի պատերին...

Ներկայացնենք հանդիսության երեկոյին Կարպիս Սուրենյանի խոսքը. «Մեծն Վահան Թեքեյանը շատ գեղեցիկ ու սպառիչ ասել է. «Եկեղեցին հայկական ծննդավայրն է հոգվույս»: Այն մարդկանց, այն հայերի համար, որոնք հայ եկեղեցում ծնվել են, մեծացել, հայ եկեղեցին եղել է հոգու ծննդավայր, մինչեւ այն ժամանակները, երբ հայոց եկեղեցին իր ծանր օրերը սկսեց ապրել աթեիզմ հռչակած երկրում: Կյանքիս այս հանդիսավոր պահին ես հիշում եմ իմ մանկությունը Աթենքում, Աթենքի հայոց եկեղեցում, ուր ես շապիկ հագած երգում էի դպրաց դասում պատարագ, շատ էի սիրում արեւագալի երգերը, մանավանդ լույսը եւ մեր դպրաց դասի ղեկավարը՝ պրն Գալֆայանը, իմ սիրելին, հետո ձեռնադրվեց քահանա, գնաց Ամերիկա՝ հովվելու տեղի հայոց եկեղեցին: Այնուհետեւ Մելգոնյանում եւս երգել եմ դպրաց դասում, սարկավագել եմ քահանայի մոտ եւ մեր դպրաց դասը ղեկավարում էր այն ուսուցիչը, որը եղել է այստեղ՝ Գեւորգյան ճեմարանում աշակերտ: Ես այդ շնչի տակ մեծացա: Ոչ միայն հայոց եկեղեցին իմ հոգու ծննդավայրն էր, այլեւ հայոց եկեղեցու արժանավոր երեւելիների շունչը հասավ ինձ: Հայաստան երբ եկա, 1946-ի ներգաղթին, ես չտեսա դժբախտաբար այն Էջմիածինը, որ մանկությունից մեր աներեւույթ իդեալն էր, մանկությունից մեր հոգեւոր տեսիլքն էր, տեսա խեղճացած, կաշկանդված, կծկված, մաշած, հողե պարիսպներով շրջապատված, ուր տիրում էր վախը, եւ այս շենքը, որի մեջ ենք հիմա, գոմանոց էր: Ես այդ ժամանակ երգում էի Հայաստանի պետական երգչախմբում, եւ մենք այս շենքում, որի կամարները կիսավեր վիճակում էին, համերգ էինք տալիս ռուս զինվորների համար: Այսօր դուք կարո՞ղ եք զգալ իմ ապրումը, երբ 50 եւ ավելի տարի առաջ այդ բանը տեսած մարդուն, նույն կամարների տակ, որոնք հիմա պայծառացել են, շնորհվում է Սբ. Էջմիածնի՝ իր մանկության իդեալի պարգեւը Ամենայն հայոց կաթողիկոսի ձեռամբ: Այդ տխուր օրերից՝ անձրեւոտ ու մռայլ, Աշտարակում էինք, երբ ես հայտնաբերեցի Կարմրավոր եկեղեցին՝ ճարտարապետական այդ մեր գոհարը, այնտեղ ակամա պատին ճակատս հենած, փղձկեց լացս: Տխրության եւ, սակայն, մխիթարության լաց էր դա, որովհետեւ VII դարից մնացած գոհարի պատի տակ ես արտասվում էի. արտասվում էի սփյուռքում ծնված եւ հայրենիքում արդեն գտնվող տխուր բախտավորի զգացումով:

Հետագայում ես կապվեցի Էջմիածնի հետ, երջանկահիշատակ Վազգեն Ա կաթողիկոսի օրոք, եւ ճեմարանականների հետ գնում էի տարբեր հնավայրեր, եկեղեցիներ, ինքս ուսումնասիրում եւ բացատրում էի նրանց այդ ճարտարապետությունը՝ այն մխիթարությունը, որ ո՛չ մի Ստալին իմ աչքից չէր կարող խլել, այն մխիթարությունը, որ ինձ պահեց այս հողի վրա եւ ո՛չ մի արտագաղթ ինձ չի կարող գայթակղեցնել: Ծնունդով Հունաստանից, Աթենքը սիրում եմ, բայց Հայաստանը հայրենիքն է, այստեղ պատմությունն է շնչում, իսկ պատմությունը ժողովուրդն է հենց: Ժողովուրդն ամեն ժամանակի առօրյայի մասնակիցը չէ միայն, ժողովուրդը պատմությունն է, ես զգում եմ ինձ այդ պատմության մեջ եւ իմ ամբողջ կյանքը, ինչ որ տրված է ինձ որպես շնորհ, ես նվիրել եմ հայ ժողովրդին: Եթե մի կաթիլ տվել եմ, եւ այդ կաթիլը գնահատվում է այսօր ու գնահատվում է՝ աշխարհում, այս երկրագնդի վրա հնագույն կրոնական հաստատության՝ Սուրբ Էջմիածնի պես տարածքի վրա՝ 1700-ամյա սրբերի անունը կրող պարգեւով, սա սարսուռ է պատճառում ինձ: 1700 տարի հետո իրենց անվան՝ «Սուրբ Սահակի եւ Սուրբ Մեսրոպի» շքանշանը կրծքիս կրելու համեստ բախտին արժանացա Ամենայն հայոց հայրապետի ձեռամբ. խորին շնորհակալություն»:

Հանդիսության ավարտին վեհափառ հայրապետը կրկին շնորհավորեց մեծարյալներին, պարգեւների այս հանձնումը համարելով նրանց՝ ոչ միայն ժողովրդին, հայրենիքին, այլեւ հայոց եկեղեցուն բերած ծառայության գնահատություն, որովհետեւ իրենց ստեղծագործություններով զորավիգ են կանգնել հայ ոգու եւ հայոց եկեղեցու առաքելությանը:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

Կհրատարակվի Անթիլիասի հովանավորությամբ

Անթիլիասի Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսության հովանավորությամբ հաստատված հրատարակչական հիմնադրամի ժյուրին գնահատելով իրեն ներկայացված սփյուռքահայ երիտասարդ հեղինակների 11 աշխատությունները, հրատարակության արժանի է համարել Վարդան Մաթեոսյանի Հարավային Ամերիկայի գաղութների պատմությանը նվիրված ծավալուն եւ վավերագրական արժեք ներկայացնող ուսումնասիրությունը, որն առաջիկայում լույս կտեսնի Անթիլիասի տպարանում:

Մրցանակակրին շնորհավորելուց հետո ժյուրին հայտարարել է 2005 թվականի համար նոր գործեր ներկայացնելու շրջանը, որի համար սփյուռքահայ երիտասարդ գրողները մինչեւ հունվարի 30-ը պետք է հանձնեն իրենց գրական, եկեղեցագիտական, բանասիրական, պատմական, իմաստասիրական անտիպ գործերը՝ հայերեն կամ օտար լեզուներով:

Արամ Ա կաթողիկոսի նախագահությամբ ժյուրիի կազմում ընդգրկված են Վարուժան արք. Հերկելյանը, Գրիգոր ծայրագույն վարդապետ Չիֆթճյանը, դոկտոր Զավեն Մսրլյանը, Պարույր Աղբաշյանը եւ Սարգիս Կիրակոսյանը:

Ռ. Պ.

Ինտրային ավելի լավ ճանաչելու համար

Ազգային գրադարանում գրական ցերեկույթ էր, առիթը՝ **Պետրոս Դեմիրճյանի «Վարք Ինտրայի»** գրքի ընթերցողին ներկայացնելն էր: Գիրքը ներկայացնում է բանաստեղծ, քննադատ եւ տեսաբան **Տիրան Չրաքյանի**՝ գրական կեղծանունը Ինտրա (նշանակում է ներաշխարհ) կյանքը եւ ստեղծագործությունների վերլուծությունը: Ինտրան հեղինակ է տեսական եւ գեղարվեստական արժեք ներկայացնող բազմաթիվ էսսեների, հոդվածների, պատկերների, ճամփորդական ակնարկների:

Ազգային գրադարանի տնօրեն **Դավիթ Սարգսյանը** նշեց, որ հայ ընթերցողին քիչ հայտնի Ինտրայի կյանքի եւ ստեղծագործությունների խորը եւ ծավալուն վերլուծությունը խիստ կարեւոր է:

Մինչ «Վարք Ինտրայի» հեղինակի խոսքը, գրողների միության քարտուղար Դավիթ Մուրադյանը, ներկայացնելով Պետրոս Դեմիրճյանին եւ կարեւորելով նրա արածը, ասաց. «Ինտրան այն հեղինակներից էր, որոնք փնտրում են մարդու հոգու եւ տիեզերքի գաղտնիքները, եւ ես ուրախ եմ, որ այսօր գտնվել է մի գրականագետ, որի վերլուծության առարկան դարձել են Ինտրայի ստեղծագործությունները»: «Խնդիրն Ինտրայի գործն ու կյանքը համակարգելը եւ ներկայացնելն էր, եւ գրականագետ Պետրոս Դեմիրճյանն իր տեսակի մեջ յուրահատուկ այս աշխատանքով կարողացավ հավաքել Ինտրայի կյանքը եւ ստեղծագործությունները ներկայացնող հիմնական նյութը», ավելացրեց Դավիթ Մուրադյանը:

Գրքի հեղինակը՝ գրականագետ Պետրոս Դեմիրճյանն իր խոսքում նշեց, որ շատ կարեւոր է Ինտրային հայ հասարակությանը ներկայացնելը: «Ես նպատակ ունեի միայն Ինտրայի ստեղծագործությունների վերլուծությունը տալ, բայց ընթացքում այնքան հետաքրքրական փաստեր հավաքվեցին (մոտ 16 ժամով), որ որոշեցի Ինտրային ներկայացնել նախ նրա կենսագրությամբ, հետո նաեւ գրական աշխատանքներով», պատմեց գրականագետը:

Իսկ Ինտրայի հատկանիշներին անդրադառնալիս հեղինակն ընդգծեց. «Ինտրային համարել են հոռետես, վերացական անհաս, բայց նա, դեմ լինելով մենակությանը, ձգտել է առանձնացյալ որակներին, իր իսկ խոսքերով՝ «տեսակացող անհասի գաղափարին»:

Ահա այսպես ներկայացվեց Ինտրայի կյանքը, անցած ուղին, ստեղծագործական ճանապարհը, հաղթահարած՝ դժվարությունները եւ ձեռքբերումները:

ԳՈՀԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Մանկությունից մինչեւ տագնապ

Մեծ գրող ու նույնքան մեծ ռազմական օդաչու Անտուան դը Սենտ Էքզյուպերին, որն իր իսկ խոստովանությամբ «եկել էր իր մանկությունից», գրում է. «...բոլոր մեծահասակները առաջ երեխա են եղել, միայն թե նրանցից քչերն են այդ բանը հիշում»:

Սամվել Խաչիկյանի «Չէ, մի պղտորեք ինձ իմ ակունքում» գիրքը նախ եւ առաջ ծնվել էր իր մանկության կանչից, որը տանում է դեպի մաքրաջինջ ու անաղարտ ակունք, որը մարդու եւ բնության առողջ կենսակերպն է, այլապես դրանից անդին խաթարվում է մարդկային հոգին եւ էկոլոգիական աղետ է ծնվում: Ուստի հեղինակն առարկող տոնով խնդրում է.

«Չէ, մի պղտորեք ինձ իմ ակունքում/ թողեք ակունքս միշտ զուլալ մնա...»

Բանաստեղծն այստեղ նկատի ունի ոչ միայն սովորական կենսաբանական ծարավը, այլեւ կարոտի ծարավը, քանզի հայրենի աղբյուր-ակունքները «իմաստնացած պապերի մեծարքում ու ջինջ աչքերն էին», այսինքն դրանք այն բարոյական նեցուկն են, որի վրա կարելի է ամուր հենվել ու մնալ մարդ:

Եվ մի քանի էջ հետո կարոտ-երեւույթի, ակունքի ու ժամանակակից մարդկային հարաբերությունների, դաժան առօրյայի բաղադրության բանալին է տալիս մի գողտրիկ խոհական-երեւակայական անվերնագիր բանաստեղծությամբ, որն սկսվում է *«Դյութված փայլով աստղերի»* տողով:

Հեռավոր մանկության ցավ-կարոտին այսօր ավելացել է նաեւ մեկ այլ աղետ, որ մտահոգում է հեղինակին, չէ որ մենք նրան (նաեւ սերնդակիցներին) ճանաչում ենք որպես արտագաղթի իմաստ կազմակերպիչ, Երեւանն ու հայրենիքը շենացնողներից մեկը, մինչդեռ այսօր մտավորական-մշակի, աշխատավորի աչքի առջեւ այլափոխվել է կյանքը, նենգափոխվել.

«Հին օրերի սփռոցներս/ Երեկվանից բան չմնաց.../ Ողջ խաղաղը դարձավ շուկա...»

Չարի ու բարու փոխհարաբերություններում Ս. Խաչիկյանի համակրանքը բարու հաղթանակի կողմն է, քանզի ինքը (իմա՝ մարդը) իր բնույթով բարի է ու ներող, դժվարություններին ու ցավերին դիմակայող:

Վերոնշյալ եւ այլ 40-ից ավելի չափածո գործեր գրքի «Հավերժական կանչ» բաժնում են զետեղված, որն սկսվում է հեղինակի ծննդավայրի նկարագրությամբ, որ «փառավոր մարդիկ, կին, թե տղամարդ անվախ, աներկյուղ ամուր պահում են սահմանը», ասել է թե՝ հայրենիքը: Բաժնում տպագրված են «Երդում հայրենիքին», «Ֆիդային բույն չունի», «Ոսկեպար», «Նամակ»- Լեոնիդ Ազգալդյանի հիշատակին, «Զոն եղիցե Չարենցին», «Կոմիտասին», «Քայլերգ» ոտանավորները, որոնք ունեն հայրենասիրական շունչ եւ հպարտության շեշտադրում:

Գրքի երկրորդ՝ «Քառյակներ» բաժնում հեղինակի ասելիքը բազմաշերտ է ու ընդարձակ, այն ընդգրկում է մարդկային ու հասարակական հարաբերությունների զանազան ոլորտներ, նկարագրում է ու փառաբանում լավը, օրինակելին, ծաղրում մարդկային արատներն ու թուլությունները, մերժում անարդարն ու անընդունելին, նշում մարդկայնորեն եւ արժանապատիվ ապրելու ձեւն ու ուղիները: Այս բոլորը հեղինակը տալիս է անպաճույճ քառյակի ձեւով, երբեմն չպահպանելով քառյակի դասական ոճը, սակայն խոսքը դիպուկ է:

ՏԻԳՐԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Բավակա՞ն է, հոգնել ենք խայտառակ պարտություններից

Հայաստան-Ռումինիա՝ 0-5 (0-3)
16 նոյեմբերի, Երեւան, «Նաիրի» մարզադաշտ:
Մրցավար՝ Սերգեյ Բերյոզկա (Ուկրաինա):

Հայաստան- Արմեն Խաչատրյան (Արթուր Հարությունյան, 24), Ռոբերտ Արզումանյան, Վալերի Ալեքսանյան, Արտաշես Բաղդասարյան, Վահագն Մինասյան, Լեւոն Փաչաջյան (Սարգիս Մովսիսյան, 51), Մխիթար Գրիգորյան, Բալեղ Բա Նդումբուկ, Ալեքսանդր Պետրոսյան, Սամվել Մելքոնյան (Վահե Թադեւոսյան, 81), Խորեն Վերանյան:

Ռումինիա- Դումիտրու Գուտան, Անդրեյ Բրեդելիսա, Իոսիֆ Մոտու, Նիկոլայե Ֆրագինեսկու, Նիկոլայե Գրիգորե, Գաբրիել Տամաշ (Դավիթ Ալեքսանդրու, 57), Բանել Նիկոլիտա (Անդրեյ Քրիստեա, 61), Վասիլե Բոկիշ, Անդրեյ Կեշերու (Դիմեկ Սորալ, 54), Միխալիտա Պրեշան, Նիկոլայե Մաթեու:

Գոլերը՝ Բոկիշ (6), Տամաշ (15), Մաթեու (43, 80), Մոտու (48):
10-րդ րոպեին Գրիգորյանը չիրացրեց 11 մ հարվածը:
Զգուշացվեցին Մինասյանը, Մոտուն, Տամաշը:

Հայաստանի ազգային եւ երիտասարդական հավաքականների կրած խայտառակ պարտություններն արդեն հոգնեցրել են մեր ֆուտբոլասերներին՝ կորցնելով հավատը հաջողության նկատմամբ: Եվ ահա հերթական անգամ նրանք դառը հիասթափություն ապրեցին: Հայաստանի երիտասարդական հավաքականն անփառունակ ելույթով ավարտեց ընթացիկ մրցաշրջանը: Անկեղծ ասած, հավաքական, որպես այդպիսին, խաղադաշտում չտեսանք: Թեեւ հավաքականի հիմնական կորիզը կազմում էին փյունիկցիները (8 ֆուտբոլիստ), սակայն թիմի գործողություններում այդպես էլ չզգացվեց խաղակցվածություն, խաղային օղակների միջեւ բացակայում էր համագործակցությունը: Կրկին ականատես եղանք «անտառ» խաղի, անհասցե փոխանցումների եւ հախուռն գրոհների, որոնք իրենցից վտանգ չէին ներկայացնում: Փոխարենը կարծես ավանդույթ է դարձել արդեն խաղասկզբում սեփական դարպասը գնդակ ընդունելը: Ռումինացիների հետ խաղում էլ արդեն 15-րդ րոպեին կարելի էր հանդիպման ելքը վճռված համարել: Հյուրերը երկու անգամ պատժեցին մեր թիմին անփույթ խաղի համար: Հատկապես տպավորիչ էր ռումինացիների ավագ Տամաշի՝ մոտ 35 մետրից տուգանային հարվածով խփած հրաշալի գոլը: Դա վարպետության մեծ դաս էր մեր ֆուտբոլիստների համար, որոնք մինչ այդ չկարողացան իրացնել 11 մետրանոց հարվածը:

Մինչեւ ընդմիջում ռումինացիները եւս մեկ անգամ գրավեցին դաշտի տերերի դարպասը: Երկրորդ խաղակեսում էլ հյուրերը թեեւ առանձնակի ջանքեր չգործադրեցին, սակայն եւս երկու գոլ խփեցին, երկու անգամ էլ մեր թիմին գոլերից փրկեց դարպասաձողը: Մի քանի դրվագում էլ հաջող խաղաց մեր դարպասապահը, այլապես Հայաստանի հավաքականն էլ ավելի խոշոր ու խայտառակ հաշվով պարտություն կկրեր: Չնայած 0-5 հաշվով պարտությունն էլ հերթական «ապտակն» է հայկական ֆուտբոլի սաստնված հեղինակությանը: Բավական է նշել, որ առաջին ճիշտ թե շատ վտանգավոր հարվածը դաշտի տերերը կատարեցին 64-րդ րոպեին, սակայն Գրիգորյանի հարվածը հետ մղեց դարպասապահը: Մի դրվագում էլ նպաստավոր դիրքից վրիպեց Պետրոսյանը, իսկ Մելքոնյանի հարվածը որսաց դարպասապահը: Իհարկե, նման սակավաթիվ վտանգավոր պահերով հնարավոր չէր հաջողություն ակնկալել:

Հայաստանի երիտասարդական հավաքականի հերթական դառը, խայտառակ պարտությունը լուրջ մտորումների տեղիք է տալիս: Ակնհայտ է, որ հավաքականի կազմավորման գործընթացում ակնառու թերություններ կան, որոնք չվերացնելու դեպքում դժվար է որեւէ առաջընթաց ակնկալել: Հարկավոր է սելեկցիոն, մանրակրկիտ աշխատանք իրականացնել իրոք ունակ ուժերին հավաքական ներգրավելու գործում: Երիտասարդական հավաքականը մեր ազգային թիմի մոտակա հերթափոխն է, ուստի անհրաժեշտ է ուշադրության կենտրոնում պահել նաեւ այս հավաքականին հուզող հոգսերը: Հավաքականի մասնակցությամբ հանդիպումները ցույց տվեցին, որ արմատական փոփոխություններ են անհրաժեշտ ինչպես հավաքականի անդամների, այնպես էլ մարզչական կազմի ընտրության հարցում: Որքանո՞վ է արդարացված երիտասարդական հավաքականի դեկի վստահումը մարզչական գործունեությունում դեռեւս իր առաջին քայլերը կատարող երիտասարդ մարզչին: Իհարկե, Վարդան Մինասյանը բանիմաց մարզիչ է, որն ապացուցվեց «Փյունիկում» նրա մարզչական բեղմնավոր գործունեությամբ: Սակայն, կարծում ենք, դեռ վաղ էր նրան վստահել երիտասարդական հավաքականի դեկը՝ ուսերին մեծ պատասխանատվություն դնելով: Հուսանք, որ ընտրական մրցաշարում սկսվող ընդմիջումը բավարար կլինի մեր ֆուտբոլային այրերին՝ լրջորեն խորհելու վերը բարձրացված հարցերի շուրջ եւ համապատասխան եզրահանգումներ կատարելու:

Հանդիպումից հետո սովորաբար անցկացվող մամուլի ասուլիսին ներկայացել էր միայն հյուրերի մարզիչ Նիկոլայե Մանեան: Բնական է, որ Վարդան Մինասյանը նման պարտությունից հետո ասելիք չուներ: Մանեան էլ, փորձելով մեղմել պարտության դառնությունը, դիվանագիտորեն նշեց, որ Հայաստանի հավաքականը հեռանկարային թիմ է, որում հանդես են գալիս բարձր վարպետություն ունեցող մի քանի ֆուտբոլիստներ: Իսկ իրենց տարած հաղթանակը որակեց որպես դժվարին: Ուստի հյուրերի մարզչի հաճոյախոսությանը չպետք է լուրջ վերաբերվել:

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Ռումինիա	4	3	0	1	12–5	9
2. Չեխիա	3	2	1	0	8–1	7
3. Հոլանդիա	3	2	1	0	6–1	7
4. Մակեդոնիա	3	1	0	2	5–7	3
5. Ֆինլանդիա	4	1	0	3	2–6	3
6. Հայաստան	5	1	0	4	1–14	3

Այսօր կկայանա Մակեդոնիա-Չեխիա հանդիպումը:

ԺՍՆԿ

Կազոնին հրապարակեց վերջնական կազմը

Հայաստանի ազգային հավաքականի գլխավոր մարզիչ Բեռնար Կազոնին, ինչպես եւ խոստացել էր մամուլի ասուլիսում, ՀՖՖ մամուլի քարտուղարության միջոցով հրապարակել է հավաքականի վերջնական կազմը: Ռումինացիների հետ այսօրվա ընտրական խաղում հայտավորված են հետեւյալ 18 ֆուտբոլիստները:

Դարպասապահներ՝ Արթուր Բեսե, Գեւորգ Կասպարով:

Պաշտպաններ՝ Սարգիս Հովսեփյան, Հարություն Վարդանյան, Արթուր Մկրտչյան, Ալեքսանդր Թադեւոսյան, Կարեն Դոխոյան, Վալերի Ալեքսանյան:

Կիսապաշտպաններ՝ Համլետ Մխիթարյան, Ռաֆայել Նազարյան, Կարեն Ալեքսանյան, Դավիթ Գրիգորյան, Աղվան Մկրտչյան:

Հարձակվողներ՝ Արմեն Շահգելդյան, Արա Հակոբյան, Արամ Ոսկանյան, Արման Քարամյան, Էդգար Մանուչարյան:

Ներկայացվել է առաջնության թալիսմանը

Լայպցիգում ֆուտբոլի արքա Պելեն եւ 2006 թ. աշխարհի առաջնության կազմկոմիտեի նախագահ Ֆրանց Բեկենբաուերը հանդիսավոր արարողության ժամանակ ներկայացրել են համաշխարհային ֆուտբոլի առաջիկա խոշոր ստուգատեսի պաշտոնական թալիսմանն ու գնդակը: Որպես թալիսման է ընտրվել «Գոլեո VI» անունը կրող առյուծը, իսկ պաշտոնական գնդակն անվանել են «Պիլե»:

ՖԻՖԱ-ն հաստատել է պատիժը

ՖԻՖԱ-ն հաստատել է Ադրիան Մուտուի յոթամսյա որակազրկումը: Նրան արգելվել է մասնակցել հավաքականի եւ ակումբի բոլոր պաշտոնական ու ընկերական հանդիպումներին մինչեւ 2005 թ. մայիսի 18-ը: Ինչ վերաբերում է մարզումներին, ապա Մուտուն կարող է մասնակցել թիմի պարապմունքներին:

Շարապովայի աննախադեպ հաջողությունը

Լոս Անջելեսում ավարտվեց կանանց թենիսի աշխարհի ոչ պաշտոնական առաջնությունը: Վճռորոշ խաղում ուժեղագույնի տիտղոսը վիճարկեցին ամերիկացի փորձառու թենիսիստուհի Սերենա Ուիլյամսն ու ռուսաստանցի 17-ամյա Մարիա Շարապովան: Մասնագետների համոզմամբ, այդ մրցախաղում հաղթողի գլխավոր հավակնորդը Սերենա Ուիլյամսն էր: Առաջին խաղափուլում մրցակցուհիները բավական զգույշ էին գործում: Շարապովան չկարողացավ հաղթահարել մեկնարկային հուզմունքը եւ մի քանի սխալներ թույլ տալով, պարտվեց (4-6): Սակայն 2-րդ խաղափուլում ռուս թենիսիստուհին վսեմ հանդես եկավ եւ հավասարեցրեց հաշիվը (6-2): Վճռական՝ 3-րդ խաղափուլը շատ անհաջող դասավորվեց Շարապովայի համար, որը մրցախաղում զիջում էր 0-4 հաշվով: Սակայն նա իր մեջ ուժ գտավ բեկում մտցնելու մրցակցությունում եւ շահելով խաղափուլը 6-4 հաշվով, դարձավ մրցախաղի հաղթող: Այսպիսով, Մարիա Շարապովան հասավ աննախադեպ հաջողության՝ 17 տարեկանում նվաճելով աշխարհի չեմպիոնի կոչումը: Հանդիպումից հետո նա հայտարարել է, որ պարզապես զարմացած է, թե ինչպես իրեն հաջողվեց հաղթել Ուիլյամսին: Այդ հաղթանակի համար նա 1 մլն դոլար կստանա:

Զուգախաղում հաջողությունն ուղեկցեց մեկ այլ ռուսաստանցի թենիսիստուհու՝ Նադեժդա Պետրովային: Նա ամերիկուհի Մեգան Շոնեսու հետ եզրափակիչում պարտության մատնեց Կառա Բլեք-Ռենե Ստաբզ երկյակին (7-5, 6-2):

Ֆեդերերը սկսեց հաղթանակով

Հյուստոնում իրենց մրցավեճը սկսեցին ութ ուժեղագույն թենիսիստները, որոնք վիճարկում են աշխարհի չեմպիոնի տիտղոսը: Հաղթանակով մեկնարկեց շվեյցարացի Ռոջեր Ֆեդերերը, որը պարտության մատնեց արգենտինացի Գաստոն Գաուդիոյին (6-1, 7-6): «Կարմիր» խմբում հանդես եկող թենիսիստները չկարողացան իրենց հանդիպումներն ավարտել անձրեւի պատճառով:

Կարպովն էլ հրաժարվեց առաջնությունից

Մոսկվայում մեկնարկել է շախմատի Ռուսաստանի 57-րդ առաջնությունը, որը շախմատասերների շրջանում մեծ հետաքրքրությամբ էր սպասվում՝ շնորհիվ Գարի Կասպարովի, Անատոլի Կարպովի եւ Վլադիմիր Կրամնիկի մասնակցության, որոնք բավական երկար ժամանակ միասին մեկ մրցաշարում հանդես չէին եկել: Սակայն այս անգամ էլ շախմատասերների սպասելիքները չարդարացան: Ըստ նախնական հայտի, առաջնությանը պետք է մասնակցեր 14 շախմատիստ, սակայն մեկնարկից մի քանի օր առաջ Վլադիմիր Կրամնիկը, պատճառաբանելով առողջական վիճակը, հրաժարվեց մրցաշարից: Ոտեսզի մասնակիցների քանակը զույգ լիներ, կազմկոմիտեն ստիպված էր հրաժարվել Ալեքսանդր Խալիֆմանից, որին հրավիրել էին վերջին պահին: Եվ ահա, մեկնարկի նախօրյակին անսպասելիորեն առաջնության մասնակցությունից հրաժարվեց նաեւ աշխարհի 12-րդ չեմպիոն, 53-ամյա Անատոլի Կարպովը, որը մասնակցել էր մամուլի ասուլիսին:

Այսպիսով, ՌԴ 57-րդ առաջնությունն անցկացվում է 11 մասնակցով, շրջանաձեւ մրցակարգով: Փաստորեն, յուրաքանչյուր տուրում շախմատիստներից մեկն ազատ կլինի խաղից: Կրամնիկի եւ Կարպովի բացակայության պայմաններում գլխավոր հարցը կլինի այն, թե երիտասարդ շախմատիստներից (Մորոզեւիչ, Սվիդլեր, Գրիշչուկ) ով կհաջողվի գերազանցել Կասպարովին, որը մոսկովյան հանդիպատեսի առջեւ վաղուց ելույթ չէր ունեցել: Մրցաշարի ընդհանուր մրցանակային հիմնադրամը 130 հազար դոլար է, որից 50 հազարը կստանա չեմպիոնը: Արծաթե մրցանակակրին կհանձնվի 25 հազար դոլար, իսկ բրոնզե մեդալակիրը կստանա 15 հազար դոլար պարգեւ:

Սկզբում որոշվել էր հավասար միավորների դեպքում տեղերը բաշխել լրացուցիչ գործակիցների միջոցով: Սակայն մասնակիցների ցանկությամբ մրցանակային գումարն այդ դեպքում պարզապես կկիսվի: Իսկ չեմպիոնը կորոշվի լրացուցիչ մրցախաղում:

«Ռոսիա» հյուրանոցի «Վասիլեւսկի» ռեստորանի դահլիճում մեկնարկած մրցաշարի առաջին տուրը բավական արյունալի էր: Առաջինն իրենց մրցավեճն ավարտեցին Ալեքսեյ Դրեեւն ու Արտյոմ Տիմոֆեեւը, որոնք կարճատեւ պայքարից հետո խաղաղ դաշն կնքեցին: Իսկ առաջին արյունալի պարտիան Ալեքսանդր Մոտիլյովի եւ Ալեքսանդր Գրիշչուկի մրցախաղն էր, որում հաղթեցին սեւերը: Աշխարհի 13-րդ չեմպիոն Գարի Կասպարովը հիանալի ոճով հաղթեց Եվգենի Բարեեվին: Վիտալի Ցեշկովսկին երկարատեւ պայքարից հետո հանձնվեց Պյոտր Սվիդլերին: Վերջինն ավարտվեց Եպիշին-Մորոզեւիչ պարտիան, որում գրանցվեց ոչ-ոքի:

«Ծեր այծը» գլխավորեց Ուելսի հավաքականը

55-ամյա Ջոն Տոշակը նշանակվել է Ուելսի ազգային հավաքականի գլխավոր մարզիչ: Երկրի ֆուտբոլի ֆեդերացիայում տեղի ունեցած գաղտնի քվեարկությամբ նա հաղթող է ճանաչվել մյուս թեկնածուների՝ ուելսցի Դին Սոնդերսի եւ ֆրանսիացի Ֆիլիպ Տրուսյեի նկատմամբ: Անցյալում «Լիվերպուլի» հանրահայտ ֆուտբոլիստը, որը հանդես է եկել նաեւ Ուելսի հավաքականում, մարզչական իր գործունեության ընթացքում մարզել է «Սուոնսի», «Սպորտինգ», «Ռեալ Սոսյեդադ», «Դեպորտիվո», «Բեշիքթաշ» թիմերը: Սակայն նրան առավել մեծ հռչակ է բերել Մադրիդի «Ռեալի» գլխավոր մարզչի պաշտոնը: 1989/90 թթ. նրա գլխավորությամբ «արքայական» ակումբը նվաճել է Իսպանիայի չեմպիոնի տիտղոսը: Տոշակի 2-րդ վերադարձը «Ռեալ» անհաջող էր: Նրա համար ճակատագրական էր եղել իսպանական հեռուստատեսությանը տված հարցազրույցը, որում մասնավորապես նշել էր. «Ես ծեր այծ եմ, սակայն դեռեւս համակրելի եմ: Ավելի շուտ այծերը կթռչեն «Սանտյագո Բեռնաբեու» մարզադաշտի վրայով, քան ինձ կազատեն «Ռեալի» մարզչի պաշտոնից»: Հետաքրքրական է, որ հարցազրույցից մեկ շաբաթ անց նա պաշտոնանկ արվեց:

Էջը պատրաստեց ԱԸՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

Պրոֆ. Հովհաննիսյան. Իրանում ես հարազատ միջավայրում էի

Իրանի խոշորագույն «Միլադ» հոսպիտալի, Թեհրանի համալսարանի վնասվածքաբանության և օրթոպեդիկ վիրաբուժության ամբիոնի ու գիտական զարգացման ինստիտուտի հրավերով երկշաբաթյա գործուղումով այդ երկրում էր Մոսկվայի վնասվածքաբանության և օրթոպեդիայի կենտրոնական ինստիտուտի կլինիկայի ղեկավար, բժշկագիտության ակադեմիկոս Հովհաննես Հովհաննիսյանը: Անվանի բժիշկ գիտնականն իր տպավորությունները պատմեց «Ազգի» թղթակցին:

- Ես մտերիմ հարաբերություններ ունեմ իրանցի շատ գործընկերներիս հետ, որոնց հետ հիմնականում շփվում ենք զանազան միջազգային մասնագիտական միջոցառումների ժամանակ: Ահա և առիթ եղավ նրանց հրավերով լինելու իրենց հայրենիքում՝ ցուցադրական վիրահատություններ կատարելու և դասախոսություններ կարդալու համար:

- Ցուցադրական ո՞ւմ համար՝ ուսանողների՞:

- Ո՛չ, հիմնականում մասնագետների: «Միլադ» հոսպիտալն արդիական տեխնիկայով հագեցած արեւմտյան մակարդակի բուժհաստատություն է, որտեղ աշխատում են բարձրակարգ բժիշկներ: Նրանք էլ խնդրեցին ինձ իմ մեթոդներով ու իմ սարքավորումներով վիրահատել ինձ ծանոթ հիվանդների:

- Վիրահատման ձեր մեթոդներն ինչո՞վ էին գրավել իրանցի բժիշկների ուշադրությունը:

- Կոտրվածքների, հոդերի բուժման իմ գիտագործնական մշակումները թույլ են տալիս վիրահատություններ կատարել նույնիսկ դաշտային պայմաններում, չեն պահանջում ծավալուն թանկարժեք ստացիոնար բուժսարքավորումներ:

- Մանավանդ որ Իրանը գտնվում է սեյսմիկ գոտում եւ այնտեղ հազվադեպ չեն զանազան այլ տարերային աղետները:

- Ավելին ասեմ, նույնիսկ այն փաստը, որ Իրանում բենզինը, ինչպես հայերս կասեինք, ջրի գին ունի, հանգեցնում է բավականին բացասական հետեւանքների ավտովթարների իմաստով. միայն Թեհրանում կրկնակի շատ ավտոմեքենա կա, քան նույնիսկ Մոսկվայում: Եթե դրան էլ ավելացնենք տեղացիների արեւելյան խառնվածքը, երբ առանձնապես չեն պահպանվում երթեւեկության կանոնները, ապա պարզ կդառնա ճանապարհատրանսպորտային պատահարների բարձր մակարդակը: Ինձ վստահված 9-ը ծանր հիվանդներից 5-ը տուժել էին հենց ավտովթարից:

- Ի՞նչ լեզվով էիք շփվում տեղացիների հետ:

- Թեհրանում շատ կան Ռուսաստանում, այդ թվում նաեւ մեր ինստիտուտում սովորած բժիշկներ: Նրանք էլ ինձ կամավոր օգնում էին վիրահատությունների, դասախոսություններ կարդալու եւ անձնական շփումների ժամանակ: Իսկ տեղի «արեւելախոս» հայ բժիշկների հետ, ինքներդ եք հասկանում, խնդիր չկար: Պարսիկները բարյացակամ, հյուրասեր ժողովուրդ են եւ հիանալի են տրամադրված հայերի նկատմամբ: Ես ինձ հարազատ միջավայրում էի զգում: Առաջարկեցին 10 տարվա պայմանագիր՝ սիրով համաձայնեցի:

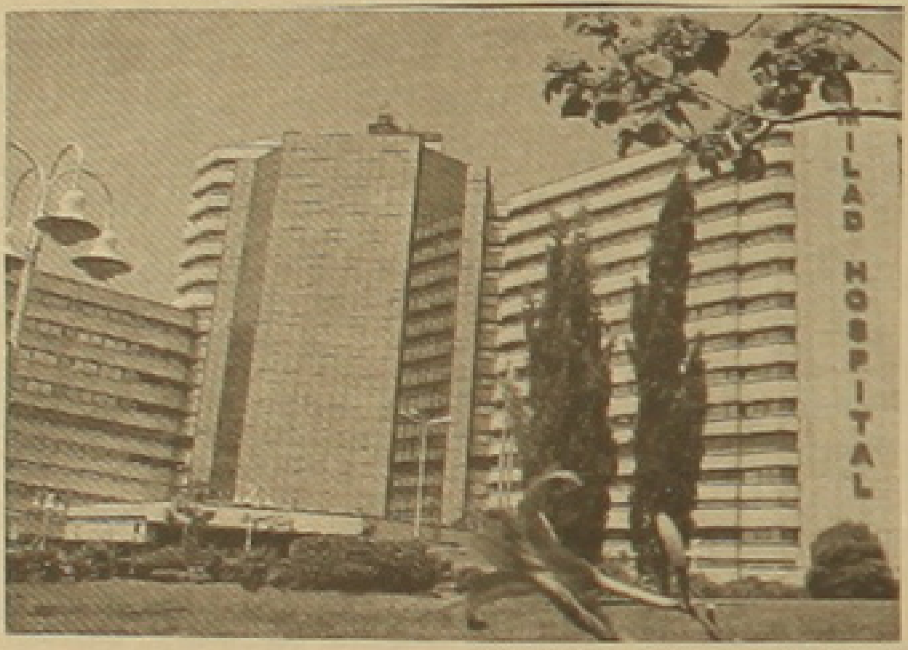
Թեհրանի «Միլադ» հոսպիտալը

- Հանդիպումներ եղա՞ն հայ համայնքի հետ:

- Ինչպե՞ս կարելի է առանց դրա: Ես առհասարակ որտեղ լինում եմ, միշտ հետաքրքրվում եմ տեղի հայության կյանքով: Թեհրանի հայկական եկեղեցիներից մեկում ջերմ զրույց ունեցա Սեպուհ արք. Սարգսյանի հետ: Հետո ինձ հրավիրեց իրանահայ բժիշկների միությունը: Իսկ իրանահայության՝ Թեհրանի կենտրոնում գտնվող «Արարատ» մշակութային-առողջապահական համալիրը ինձ պարզապես ապշեցրեց ու հիացրեց՝ գիտամշակութային մեկտեղ, լողավազան, թենիսի հրապարակներ, ֆուտբոլի դաշտ, համերգասրահ... Մոսկվայի հայկական թերթերից մեկում ունեցած հարցազրույցում գիտե՞ք ինչ ասացի՝ մոսկվացի հայերը, որ շատ ավելի մեծ հնարավորություններ ունեն, կերազեին ունենալ այդպիսի ազգային կենտրոն:

ՌՈՒԲԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ, Մոսկվա

ԿԱՆԱԴԱ

Դասախոսություններ Ղարաբաղի անկախության վերաբերյալ

ՀԲԸՄ-ի Տորոնտոյի մասնաճյուղի եւ Զորյան ինստիտուտի համատեղ ջանքերով հոկտեմբերի 29-ին ՀԲԸՄ-ի Ալեք Մանուկյան մշակութային կենտրոնում (Կանադա) տեղի են ունեցել դասախոսություններ՝ նվիրված Լեռնային Ղարաբաղի անկախության պատմությանը եւ ներկա կարգավիճակին՝ միջազգային քաղաքական վերջին զարգացումների լույսի ներքո, տեղեկացնում է այդ առթիվ հրապարակված մամլո հաղորդագրությունը: Պրոֆ. **Ջորջ Բուռնությանը** (Այոնա քոլեջում պատմության ավագ դասախոս) խոսել է հայ-ադրբեջանական հակամարտության մասին, ընդգծելով, որ Ղարաբաղն անառարկելիորեն հայկական տարածք է: Իսկ **Վարդան Բարսեղյանը** (Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության մշտական ներկայացուցիչ Մ. Նահանգներում) զեկուցել է միջազգային օրենքի շրջանակներում Ղարաբաղի անկախության ներկա իրավիճակի մասին: Նա բացատրել է, որ ԼՂՀ-ն իր տարածքի արդյունավետ վերահսկողությամբ, մշտական բնակչությամբ, կանոնավոր զինված ուժերով, ժողովրդավարական ձեւով ընտրված օրենսդիր, գործադիր եւ դատական համակարգով ու արդյունավետ արտաքին քաղաքականությամբ լիովին համապատասխանում է ինքնիշխան պետություն հռչակվելու միջազգային չափանիշներին: «Բանակցությունների գլխավոր նախապայմանն անվտանգության եւ կայունության հաստատումն է տարածաշրջանում, որին չի կարելի հասնել առանց կայունության՝ յուրաքանչյուր երկրում», ասել է նա, ընդգծելով, որ Ադրբեջանի կառավարության քաղաքականությունը միտված է եղել Ղարաբաղի հայերի էթնիկական ոչնչացմանը եւ պատմության նենգափոխմանը: Այս վերջին խնդրին անդրադարձել է նաեւ պրոֆ. Բուռնությանը, նշելով, որ Ադրբեջանն ու Թուրքիան բազմաթիվ գրանտներ են շնորհում արեւմտյան ուսումնասիրողներին հասնելու այդ նպատակով: «Քիչ կազմակերպություններ են հակահարված տալիս այս երեւույթին: Դրանցից են Զորյան ինստիտուտը, ՀԲԸՄ-ն ու Հայկական ուսումնասիրությունների եւ հետազոտությունների ազգային ասոցիացիան», ասել է նա:

Հ. Օ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԸ ԵՎ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
տեղեկագրքով, ինտերնետով, CD-ով, հեռախոսով
ՍՓՅՈՒՌ տեղեկատվական ծառայություն
Երեւան, Փավստոս Բուզանդի 1/3, 7-րդ հարկ
Հեռ. 590000 www.spyur.am

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ի գիտություն հասարակության

«Հ. եւ Գ. ՀԷԿ» ՍՊԸ-ն դիմել է Հայաստանի Հանրապետության էներգետիկայի կարգավորող հանձնաժողովին՝ Սյունիքի մարզի, Որոտան գյուղի կեկտրական էներգիայի արտադրության սակագնի (դրույքի) առավել վճարի սահմանման (վերանայման) հայտով:

Առաջարկվող սակագինը (դրույքը)՝ 22,8 դրամ՝ առանց ԱԱՀ, 27,36 դրամ ԱԱՀ-ով:

Հասցեն՝ Սյունիքի մարզ, գ. Որոտան, Երեւանում՝ Փ. Բյուզանդի 1/3, հեռախոս՝ **52-26-10, 52-12-80:**

Հասարակայնության ծանուցում

ՀՀ բնապահպանության նախարարության ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալության կողմից՝ ՀՀ ջրային օրենսգրքի եւ ՀՀ կառավարության 07.03.03 թ. N 217-Ն եւ N 218-Ն որոշումների համաձայն, մշակվում է ՀՀ [illegible] **Գեղարքունիքի մարզի Վերին Գետաշենի** համայնքին խմելու-ոռոգման նպատակով [illegible] ջրային ռեսուրսներից 18.0 լ/վրկ ջրառի ջրօգտագործման թույլտվությունների նախագիծը:

Բոլոր շահագրգիռ անձինք, ովքեր կցանկանան ծանոթանալ փաստաթղթի նախագծի նախնական տարբերակին, կարող են աշխատանքային օրերին, ժամը 17-ից 18-ը դիմել ՀՀ ջրային ռեսուրսների կառավարման գործակալություն (հասցեն՝ Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ):

Հասարակայնության կողմից փաստաթղթի նախնական տարբերակի լսումը տեղի կունենա 2004 թ. նոյեմբերի 29-ին, ժ. 16.00-ին Կառավարական 3-րդ տուն, 5-րդ հարկ, 541 սենյակ:

ՀՀ ՋՐԱՅԻՆ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Օտարերկրյա պետություններից Հայաստան վերադարձած այն ՀՀ քաղաքացիները, ովքեր հայրենիքում վերահաստատման հետ կապված խնդիրների են հանդիպում, անվճար խորհրդատվություն եւ աջակցություն ստանալու համար կարող են դիմել ՀՀ կառավարությանն առընթեր միգրացիայի եւ փախստականների վարչություն, որի հասցեն է՝ Հր. Քոչարի 4, ինչպես նաեւ զանգահարել ***224727 «թեժ գծի»*** հեռախոսահամարով:

ՀՀ Կենտրոնական բանկը 17.11.2004թ. ժ.9.00 ից սահմանում է արտարժույթի հետեւյալ հաշվարկային փոխարժեքները ու գնման եւ վաճառքի հետեւյալ գները.

ISO ի կոդը	Միավոր	Արտարժույթ	Հաշվարկային փոխարժեք	Գնում	Վաճառք
USD	1	ԱՄՆ դոլար	502.60	497.60	507.60
EUR	1	ԵՎՐՈ	651.92	648.00	655.80
RUR	1	Ռուս. ռուբլի	17.53	16.50	18.60

FINCA բարեգործական հիմնադրամը հայտարարում է մրցույթ՝ **փոխառությունների բաժնի օգնականի** թափուր տեղի համար: Թեկնածուներից պահանջվում է հայերեն, ռուսերեն եւ անգլերեն լեզուների գերազանց իմացություն, ինչպես նաեւ Word, Excel, Access ծրագրերի կատարյալ տիրապետում:

Աշխատանքային պարտականություններն են՝

- աշխատանք սպասների բազայի հետ,
- ինաուգուրացիաների անցկացում,
- թարգմանություններ:

Համառոտ քնութագիրը ներկայացնել FINCA հետեւյալ հասցեով.

Ազատանգեղոսի 2ա («Սպարտակ» մարզակումբի հարեւանությամբ):

Հեռախոս՝ *58 48 63, 54 55 31:*

Դիմումների ներկայացման վերջին ժամկետն է՝ **23.11.2004 թ.:**

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ՝ 58-24-83

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիվ՝ 65, դասիչ՝ 69150 Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության՝ 16.11.2004 Գինը՝ 100 դրամ